

Onderzoek havens en waterrecreatie gemeente Gooise Meren

Bouwsteen voor de kustvisie 'Aan de Gooise Kust'

Concept

WATERRECREATIE
ADVIES BV

Lelystad, 8 januari 2020

Voorwoord

De gemeente Gooise Meren is bezig met het opstellen van een kustvisie 'Aan de Gooise Kust'. De gemeente heeft haar ambities op het gebied van watertoerisme en recreatie beschreven in de Economische visie Gooise Meren 2040 en in het College Uitvoeringsprogramma 2019 – 2022. Het Waterfront Gooise Meren was een van de speerpunten in de Economische Visie. Gesproken werd over een gouden kans om de binnen- en buitenwateren beter te benutten en te koppelen aan de kustzone met zwemstranden. De op te stellen Kustvisie is o.a. bedoeld als eerste toetsingskader voor initiatieven.

Het opstellen van de visie bestaat uit 3 stappen. In de eerste stap, de Inventarisatiefase, is door bureau Land-id via themasessies, een online enquête en social media informatie opgehaald over wensen van bewoners, ondernemers en betrokkenen bij het gebied. Tijdens de publieke bijeenkomsten over de kust en over het water werd vooral gesproken over de rust, openheid en kleinschaligheid van de kust in combinatie met de rijke natuur. Ontwikkelen moet kunnen, maar aansluitend bij schaal en maat van de omgeving. De kust wordt vanuit watersportperspectief in het algemeen hoog gewaardeerd. Watersporten, zoals kitesurfen, zwemmen, varen en de strandjes en havens staan hierbij centraal. Men gaf aan de natuur en de waarde van het gebied voor vogels zoveel mogelijk te willen behouden, maar ook kansen te willen benutten voor uitbreiding van de watersportsector, zoals de aanleg van strandjes en mogelijkheden voor kitesurfers.

Het water is een verbindend element. Het Gooimeer en het IJmeer verbinden de gemeente Gooise Meren met de buurgemeenten Blaricum en Huizen, maar ook met Almere, Diemen, Amsterdam en Waterland. De gemeente heeft aan Waterrecreatie Advies gevraagd de watersport- en waterrecreatiemogelijkheden in de gemeente Gooise Meren in een breder perspectief te plaatsen zodat dit als bouwsteen in het aanstaande visietraject meegenomen kan worden.

Deze notitie is opgesteld na de Inventarisatiefase. Het schetst hoofdlijnen en ontwikkelingen en gaat waar relevant in op details. Middels voetnoten zijn onder aan de pagina's bronnen vermeld waarin meer achtergrondinformatie te vinden is. Het bespreken van de gevolgen van het in deze notitie geschetste beeld vindt plaats in visietraject.

Foto omslag: Aanlegplaatsen op het eiland de Schelp in het Gooimeer voor Naarden, bron: www.gastvrijerlandmeren.nl

Opdrachtgever:

Gemeente Gooise Meren
Postbus 6000, 1400 HA Bussum
Contactpersonen: Mw. E. Koster en mw. L. Beenke
E: e.koster@gooisemeren.nl
l.beenke@gooisemeren.nl
T: 035-2070000

Opgesteld door:

WATERRECREATIE
ADVIES BV

Waterrecreatie Advies BV
Overstag 20, 8221 RG Lelystad
Contactpersoon: R. Steensma
E: info@waterrecreatieadvies.nl
T: 0320-218847
www.waterrecreatieadvies.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Inventarisatie huidige situatie	2
2.1. Jachthavens in de gemeente Gooise Meren	2
2.1.1. Definitie jachthavens, hoofd- en nevenactiviteiten	2
2.1.2. Jachthavens in Muiden, Muiderberg en Naarden	2
2.1.3. Ligplaatscapaciteit in de gemeente Gooise Meren en bezetting gemiddeld	3
2.1.4. Boten buiten jachthavens	3
2.1.5. Chartervaart naar- en vanuit Muiden	5
2.1.6. De eilanden de Schelp, Hooft, Warenar, de Drost en Pampus	5
2.1.7. De Baai van Ballast	8
2.2. Jachthavens in de omgeving van de Gooise Meren	9
2.2.1. Blaricum, Huizen, Almere, IJburg, Amsterdam en Uitdam	9
2.2.2. Oostelijke Vechtplassen	9
2.2.3. Kerncijfers watersport gemeente Gooise Meren en omgeving	9
2.3. Oeverrecreatie en overig recreatief watergebruik	11
2.3.1. Inleiding	11
2.3.2. Strandjes: zwemmen, surfen en kitesurfen	11
2.3.3. Overig watergebruik: kanoën, roeien, snelvaren, sportvissen en Suppen	13
2.4. Natura 2000	13
2.4.1. Inleiding	13
2.4.2. Eemmeer en Gooimeer zuidoever	13
2.4.3. Markermeer - IJmeer	14
2.5. Conclusie watersport Gooise Meren, huidige situatie	15
3. Ontwikkelingen in- en in de omgeving van de Gooise Meren	17
3.1. Trends en ontwikkelingen in de watersport	17
3.1.1. Algemeen	17
3.1.2. Toervaart	18
3.1.3. Dagtochten	19
3.1.4. Conclusie	19
3.2. Ontwikkelingen in het gebied	19
3.2.1. De Noordvleugel, de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Almere	19
3.2.2. TBES, RRAAM, Agenda IJsselmeergebied 2050 en PAGW	21
3.2.3. Kustvisies gemeenten Huizen, Gooise Meren en Almere	21
3.2.4. Conclusie:	24
3.3. Waterplanten: toekomstverwachting, gevolgen en maaien of verdiepen?	25
3.3.1. Toekomstverwachting overlast waterplanten	25

3.3.2. Maaien of verdiepen	27
3.3.3. Conclusie	28
4. Vooruitblik op de visie ‘Aan de Gooise Kust’	29
4.1. Gevolgen van het vervallen van de buitendijkse haven in Muiden en de doorvaart bij Naarden.....	29
4.2. De Leefstijlvinder	30
4.3. Conclusie.....	31
5. Aanbevelingen voor het visietraject.....	33

1. Inleiding

Zoals aangegeven in het voorwoord zijn er allerlei ontwikkelingen gaande in de gemeente Gooise Meren, maar ook in de omgeving. Almere is een groeistad, onderdeel van de Noordvleugel en de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Na de economische crisis in het begin van deze eeuw wordt er weer volop gebouwd. Niet alleen in Almere, ook in Muiden, Weesp en Amsterdam en in mindere mate in Blaricum, Huizen en Naarden. Het gebied ten noorden van Amsterdam, o.a. Waterland, is relatief rustig en vormt een groene long boven Amsterdam.

Het Gooimeer en het IJmeer maken deel uit van het IJsselmeergebied en de Randmeren. Sinds 1994 doet Waterrecreatie Advies in het IJsselmeergebied onderzoek naar trends en ontwikkelingen in de watersport, o.a. in 2016 / 2017. In Naarden, Muiderberg en Muiden zijn verschillende jachthavens die te maken hebben met trends en ontwikkelingen in het gebied. Dat geldt niet alleen voor de “grote watersport”, maar ook voor de kleine watersport zoals Suppen, wind- en kitesurfen, roeien en kanoën, sportvissen en oeverrecreatie zoals zwemmen en strandporten. Er zijn veranderingen gaande die belangrijk zijn en meegenomen kunnen worden bij de vorming van de visie ‘Aan de Gooise Kust’.

Hoofdstuk 2 vormt een inventarisatie van de huidige situatie, van de watersport en oeverrecreatie, inclusief de natuurwaarden of gevolgen daarvan aan en rond de Gooise kust. In hoofdstuk 3 worden trends en ontwikkelingen in de watersport beschreven, maar ook ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en natuur. Hoofdstuk 4 vormt een vooruitblik en analyse van de gevolgen, kansen en bedreigingen voor de watersport, waterrecreatie en havens in de gemeente Gooise Meren. Hoofdstuk 5 bevat aanbevelingen voor de watersportsector, natuurorganisaties en overheden in (en na) het visietraject.

2. Inventarisatie huidige situatie

2.1. Jachthavens in de gemeente Gooise Meren

2.1.1. Definitie jachthavens, hoofd- en nevenactiviteiten

Jachthavens zijn er in verschillende vormen. Van groot tot klein, geëxploiteerd door een bedrijf, een vereniging, een stichting of bijvoorbeeld een gemeente. Alle varianten komen voor in de gemeente Gooise Meren. Bij het onderzoek van Waterrecreatie Advies naar trends en ontwikkelingen in de watersport worden jachthavens benaderd die lig- en/of passantenplaatsen verhuren en/of winterstallingmogelijkheden aanbieden. Ligplaatsen, passanten en winterstalling zijn de kernactiviteiten van een jachthaven, maar er vinden vaak veel meer activiteiten plaats. Derden maken graag gebruik van de voorzieningen of faciliteiten in een haven. Op het terrein van een jachthaven zit bijvoorbeeld vaak een bedrijf dat boten verkoopt zoals een jachtmakelaar of importeur, een bedrijf dat boten verhuurd, een zeilschool, service- en onderhoudsbedrijven, een watersportwinkel of bijvoorbeeld een restaurant. Het kan zijn dat de horecaondernemer, verhuurder of makelaar ligplaatsen als nevenactiviteit verhuurd. Hoofd- en nevenactiviteiten kunnen bestaan uit een mix van mogelijkheden. Er zijn campings die jachthavens exploiteren of omgekeerd. Een ding hebben al deze partijen gemeen, ze zijn aan het water gevestigd en hun klanten zijn afhankelijk van de gebruiksmogelijkheden van dat water.

2.1.2. Jachthavens in Muiden, Muiderberg en Naarden

Ligplaatshouders kiezen bewust voor een vaargebied, passanten kiezen een bestemming. De watersport in de Gooise Meren is belangrijk en dat is vooral te danken aan de bijzondere plaatsen in de gemeente. Muiden is ontstaan in de vroege Middeleeuwen en heeft sinds 1122 stadsrechten. In en rond Muiden liggen acht forten die deel uitmaken van de Stelling van Amsterdam. Het bekendste van deze forten is het eiland Pampus. De oudste watersportvereniging in Nederland, de Koninklijke Nederlandse Zeil- en Roei-Vereniging (KNZ&RV) is gevestigd in Muiden.

Muiderberg is in 1200 ontstaan op een stuwwal en is een van de oudste badplaatsen van Amsterdam. Het heeft een jachthaventje voor met name open boten, maar ook een kitesurfstrand. Naarden is een van de best bewaarde vestingsteden van Europa, onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en vooral beroemd om zijn unieke stervorm. Menige gemeente zal jaloers zijn op dit soort toeristische en historische pareltjes. Het is uniek en de havens profiteren daarvan. Passanten en ligplaatshouders zorgen voor omzet bij de plaatselijke middenstand. Dat geldt ook voor de chartervaart die in Muiden met de verhuur van boters in de jaren 50 van de vorige eeuw is ontstaan.

Navolgend een overzicht van de jachthavens (hoofd- en nevenactiviteit) in Muiden, Muiderberg en Naarden¹.

Muiden:

Muiden heeft 7 havens of bedrijven die lig- en/of passantenplaatsen verhuren en/of winterstallingmogelijkheden bieden. Het betreft Jachthaven Fort H, Lengers Yachts / MYC, Jachthaven Stichting Muiden, Jachtservice Muiden, Jachthaven Schouten, de KNZ&RV en Schippersvereniging Muiden. Jachthaven Schouten / Jachtmakelaardij Van Vliet (makelaardij, ligplaatsen en winterstalling) is inmiddels verkocht en er wordt een woningbouwproject ontwikkeld, 'De Schoutenwerf'. De loodsen verdwijnen en de haven wordt aangepast. De nieuwe ligplaatsen zijn in beginsel bestemd voor bewoners van het project.

In de havens in Muiden liggen veel zeiljachten en grotere boten die qua vaargebied op het IJmeer en Markermeer gericht zijn. Het aantal sloepen in Muiden neemt toe, o.a. achter de sluis bij Fort H. Sloepen zijn vooral gericht op het binnenwater, waaronder de Vecht. Behalve zeil- en motorboten

¹ Monitor ontwikkeling watersport IJsselmeergebied, Waterrecreatie Advies, 2016 / 2017

liggen in Muiden 14 charterschepen op ligplaatsen van de Schippersvereniging Muiden. De KNZ&RV heeft o.a. een zeer actieve roeiafdeling met een loods waarin allerlei typen zijn ondergebracht. Al met al heeft Muiden diverse soorten watersport en veel voorzieningen waarover later meer.

Muiderberg:

Muiderberg heeft een haven, Watersportcentrum (WSC) Muiderberg. Het is geen traditionele jachthaven met zeil- en motorboten, omdat het voor de kust erg ondiep is. In deze bijzondere haven liggen met name open (zwaard)boten zoals Optimisten, Lasers en catamarans en verder veel surf- en SUP-planken en kano's. Vanuit dit watersportcentrum worden o.a. zeillessen en zeilwedstrijdjes georganiseerd. Een groot deel van het aanbod wordt ook verhuurd waarop ingespeeld wordt op trends in de watersport. Bij de haven is een horecagelegenheid, Strandpaviljoen de Zeemeeuw en een kitesurfzone.

Naarden:

Naarden heeft buitendijks één jachthaven, Jachthaven Naarden. Het is een fullservice-jachthaven met allerlei voorzieningen, zoals winterstalling, reparatie en onderhoud, verhuur van boten, een watersportwinkel, horeca etc. Er is ook een camper- en trekkersveld, trekkershutten en een aantal drijvende recreatiearken. In een overdekt schiphuis liggen veel sloepen.

2.1.3. Ligplaatscapaciteit in de gemeente Gooise Meren en bezetting gemiddeld

Hoewel er dus verschil bestaat tussen de havens in de Muiden, Muiderberg en Naarden, vormen de havens gezamenlijk een belangrijk deel van het aanbod in de regio. De watersport in Nederland bestaat al heel lang, getuige de oprichting van de Koninklijke Nederlandse Zeil- en Roei Vereniging (KNZ&RV) in Muiden in 1847, maar pas in de 50'er jaren van de vorige eeuw, na de uitvinding van polyester en toepassing daarvan in de jachtbouw is het aantal pleziervaartuigen snel toegenomen. Door in series te bouwen werden boten goedkoper. De havens langs de oude Zuiderzeekust vulden zich met zeiljachten, motorboten, platbodems en charterschepen en er ontstond al snel een tekort aan ligplaatsen. Jachthaven Naarden werd aangelegd in 1982, een grote haven met inmiddels ruim 1.100 ligplaatsen. Het haventje van WSC Muiderberg is iets eerder ontstaan, in 1974.

Door de aanleg van noordelijk en zuidelijk Flevoland² ontstonden de Randmeren, een nieuw watersportgebied tussen het oude en nieuwe land. In 1977 werd in Almere Haven een jachthaven aangelegd, de huidige WSV Almere-Haven. Marina Muiderzand aan het IJmeer werd in 1991 geopend. Met de groei van het aantal inwoners, de ontwikkeling van seriebouw in de watersport en toename van het aantal jachtwerven nam het aantal boten toe. In Muiden ontstonden al snel wachtlijsten. Individuele gegevens mogen niet worden verstrekt, maar het totale aantal ligplaatsen in Muiden, Muiderberg en Naarden bedraagt ruim 1.500. De gemiddelde bezettingsgraad tijdens de monitor in 2016 / 2017 was 82,7%.

2.1.4. Boten buiten jachthavens

In de nieuwe woonwijk Naardereiland tegenover Jachthaven Naarden en bij de woningen en diverse steigers in het Naarderbos liggen ook veel boten. De meeste boten uit Naarden varen op het Gooimeer en het IJmeer.

Binnendijks in of bij de Vesting heeft Naarden (nog) geen jachthaven. In de Naardertrekvaart en in de grachten rond de vesting liggen wel een flink aantal kleine bootjes en twee historische rondvaartboten.

² Drooglegging in resp. 1957 en 1968

Bootjes in de gracht in Naarden bij het Arsenaal en één van de twee historische rondvaartboten van Vestingvaart Naarden rechts

Roeivereniging Naarden, opgericht in 1952, ligt aan de buitengracht van de vesting en heeft ruim 70 boten verdeeld over 14 boottypen. De vereniging heeft ca. 500 leden die vooral op de Naardertrekvaart roeien.

Skiffs van Roeivereniging Naarden op de Naardertrekvaart. Ook in de Naardertrekvaart liggen veel kleine bootjes van particulieren, zichtbaar aan de rechterkant op de foto.

Bussum heeft geen jachthaven, maar net als in Naarden liggen in het verlengde van de Galgesloot die doorloopt tot aan het gemeentehuis en in een aantal watergangen / aftakkingen verschillende kleine bootjes en sloepen. Het totale aantal kleine bootjes en sloepen in Naarden en Bussum binnendijks is onbekend.

Bootjes in Bussum

2.1.5. Chartervaart naar- en vanuit Muiden

Zeilvloot Muiden vaart met 14 schepen allerlei soorten vaartochten vanuit Muiden. De schepen liggen in de stad aan de Herengracht, tegenover nr. 25 – 41 en 81 – 85 resp. ten noorden en ten zuiden van de sluis. Als de schepen onderweg zijn, kunnen de plaatsen in overleg met de Schippersvereniging Muiden worden benut door bezoekende charterschepen van buiten de stad. Muiden is niet alleen populair als opstapplaats voor de schepen die lid zijn van Zeilvloot Muiden, maar ook als vaardoel. Ca. 1.000 charterschepen (overnachtingen) bezoeken Muiden elk jaar. Grote schepen (tot ca. 40 m) liggen meestal ten zuiden van de sluis. Daar is ook ruimte om te draaien. Ten noorden van de sluis liggen af en toe ook 'jachtpassanten' waaronder in toenemende mate motorboten (huur). Er is een goede samenwerking met de Stichting Jachthaven Muiden als het druk is³. Met het oog op de leefbaarheid, belevingswaarde en het economisch functioneren van de haven van Muiden is een *actieve* charter- / thuisvloot van belang. De vloot is deels actief, maar ook voor een deel inactief.

2.1.6. De eilanden de Schelp, Hooft, Warenar, de Drost en Pampus

Voor de kust van de gemeente Gooise Meren ligt een aantal eilanden van Staatsbosbeheer. In het Gooimeer voor Naarden ligt het eiland **De Schelp**, beheerd door de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren⁴.

De Schelp bestaat uit 2 eilanden met in totaal 30 aanlegplaatsen en een aanlegoever van 200 meter. Er is een BBQ-plaats, speciale vuurplaatsen en een strandje waar ook kanoërs aan kunnen leggen. Het is een populaire bestemming voor watersporters uit- en van buiten het Randmerengebied.

Aanlegplaatsen op De Schelp

³ Interviews Menno Hoekstra, Schippersvereniging Muiden / Muider Compagnie en BBZ

⁴ <https://gastvrijrandmeren.nl/Aanlegplaatsen/kaart+aanlegplaatsen/eiland+de+schelp/default.aspx>

Voor de kust van Huizen / Blaricum bij de Stichtse Brug ligt het **Huizerhoef**, ook een eiland beheerd door de Gastvrije Randmeren. Het Huizerhoef is kleiner dan De Schelp, heeft ook een strandje, een BBQ-plaats en je kunt er kamperen in overleg met de beheerder.

In de Uitvoeringsagenda 2018 – 2021 van de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren⁵ staat dat men het (Randmeren)gebied in de komende periode een kwaliteitsimpuls wil geven. Ook wordt gepleit voor het creëren van nieuwe verbindingen waaronder de verbinding tussen het Gooimeer en de Oostelijke Vechtplassen bij Naarden.

In het IJmeer liggen 3 eilanden / golfbrekers van Rijkswaterstaat. Het eiland **Hooft** ligt tegenover Muiderberg. Op het eiland zijn aanlegvoorzieningen. Er is echter geen beheerder die dagelijks toezicht houdt. Net als De Schelp en de andere eilanden in de Randmeren is Hooft ook een populaire bestemming voor boten uit de omgeving, uit Muiden, Muiderberg, Naarden, Almere en bijvoorbeeld Amsterdam. Hooft heeft aan de oostkant een oever met aanlegplaatsen (ca. 160 m), maar ook onder het eiland wordt geankerd of aangelegd.

Eilanden voor de Gooise kust tussen Muiden en Muiderberg, v.l.n.r. De Drost, Warenar en Hooft

Bij **Warenar** en **De Drost** zijn geen aanlegmogelijkheden, het zijn luwtedammen in het IJmeer die met elkaar een beschutte route vormen tussen Muiden en het Gooimeer. De beschutting wordt door veel boten gewaardeerd, niet alleen om door de vaargeul die onder de eilanden doorloopt te varen, maar ook om te ankeren of aan te leggen waar dat kan. De geul wordt in het vaarseizoen intensief bevaren. Veel schepen, ook charterschepen maken er gebruik van als het IJmeer wat ruw is.

In ieder geval voor het eiland Hooft zou in overleg met Rijkswaterstaat een beheerder gevonden moeten worden die net als de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren toezicht houdt op het maximum aantal dagen dat je op Hooft mag blijven liggen (3-dagenregeling) en kleinschalig onderhoud voor zijn rekening neemt.

⁵ [Samenwerken aan Randmerenkwaliteit, Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren 2018](#)

Het water en de oever tussen Muiden en het strand bij Muiderberg is van 15 april tot 15 oktober een voor recreatievaartuigen afgesloten natuurbeschermingsgebied, met name voor (op waterplanten) foeragerende en rustende watervogels.

Oeverzone tussen Muideh en de Hollandse Brug, uitsnede ANWB Waterkaart Vechtplassen (2015 – 2016)

Forteiland Pampus is onderdeel van De Stelling van Amsterdam, een verdedigingslinie, gelegen op 15 tot 20 kilometer rond het centrum van Amsterdam. De Stelling is 135 kilometer lang, bevat 45 forten en is aangelegd tussen 1880 en 1920. Forteiland Pampus is sinds eind jaren '80 eigendom van de Stichting Forteiland Pampus. Zij doen met meer dan 75 vrijwilligers het beheer. Pampus is een populaire bestemming vanuit Muiden, maar ook vanuit Almere (Marina Muiderzand) en IJburg. Veel charterscheppen en rondvaartboten varen met gasten naar Pampus om een bezoek te brengen aan het museum. Het is een populaire bestemming met ca. 60.000 bezoekers per jaar, 50.000 particulieren en 10.000 via bedrijven. Er zijn plannen om het eiland duurzaam zelfvoorzienend te maken⁶.

*Forteiland
Pampus,
ca. 60.000
bezoekers
per jaar.*

2.1.7. De Baai van Ballast

De Baai van Ballast (hierna: de Baai) is een natuurgebied in het uiterste westen van Muiden, naast de Nuon Centrale in Diemen. Een deel van de gronden is in eigendom van Nuon, tegenwoordig Vattenfall, een ander deel wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het water van de Baai is onderdeel van het Natura 2000 gebied "Markermeer & IJmeer" en van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). In de Baai lagen in het verleden een aantal boten die daar een vaste ligplaats hadden ingenomen. In 2018 zijn de laatste boten via dwangmaatregelen en een handhavingsprocedure i.s.m. de Nuon verwijderd. De Baai is nu opgeschoond en de uitdaging is om dat zo te houden. Er geldt een afmeer- en ligplaatsverbod, maar extensieve dagrecreatie en beroepsvissen is toegestaan. Er is dus geen invaarverbod⁷. Van die situatie maken verschillende soorten boten gebruik. Volgens de ontvangen informatie is het een prachtig en beschermt gebied om tijdens een dagtocht even te ankeren.

Vanaf de jaren 70 wonnen de schepen van Ballast zand in het IJmeer voor de aanleg van de wijk Venserpolder in Amsterdam Zuidoost. Bij storm konden de schepen schuilen in "de Baai van Ballast". Met de aanleg van een luwtedam (800 meter) voor de Baai is een luwtegebied ontstaan van circa 15 hectare waar vogels kunnen rusten en foerageren. De recreatieve route langs de kust wordt de Natuurboulevard genoemd. Achter de dijk is het meest westelijke deel van de nieuwbouwwijk De Krijgsman in Muiden te zien.

De Baai van Ballast en het verdeelstation van NUON (Vattenfall) aan de Overdiemerweg

De Diemervijfhoek, ook wel PEN-eiland genoemd, gelegen tussen de wijk IJburg en de Baai van Ballast was in de jaren 60 een baggerdepot, maar inmiddels veranderd in een waardevol en interessant natuurgebied.

⁷ Bron: [Resultaat Handhavingsprocedure Baai van Ballast, Raadsmededeling Gemeente Gooise Meren, 20 maart 2018](#)

2.2. Jachthavens in de omgeving van de Gooise Meren

2.2.1. Blaricum, Huizen, Almere, IJburg, Amsterdam en Uitdam

Behalve in Naarden, Muiderberg en Muiden bevinden zich nog meer jachthavens aan het Gooimeer en het IJmeer. In Huizen en Almere-Haven zijn nog 5 jachthavens met 1.875 ligplaatsen.

Blaricum heeft geen jachthaven. Wel is er een verbinding via een sluis met de achtergelegen woonwijk Blaricummermeent. De sluis is sinds 2019 operationeel en bewoners kunnen hun woning met een boot bereiken. Zomer 2019 is Blaricum Beach gelegen naast de A27 geopend.

Rond het IJmeer zijn behalve in Muiden en Muiderberg jachthavens op IJburg (WSV IJburg) in Durgerdam, Uitdam en Almere (Muiderzand). In Amsterdam, rond en achter de Oranjesluizen zijn een aantal havens waarvan de ligplaatshouders volgens de havenexploitanten gericht zijn op het IJmeer. In deze havens bevindt zich dan ook een behoorlijk percentage zeilboten. Verder de stad in wordt meer met kleine boten en sloepen gevaren en richt men zich op de binnenstad van Amsterdam. In hoofdstuk 2.2.3. worden de kerncijfers van de verschillende vaargebieden in een tabel samengevat en de verschillen per gebied toegelicht.

2.2.2. Oostelijke Vechtplassen

De Oostelijke Vechtplassen bestaat uit het gebied Loosdrecht en omgeving. Het betreft de gemeenten Wijdmeren, Stichtse Vecht en Hilversum. In december 2016 hebben 21 overheden en maatschappelijke organisaties het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen ondertekend. Daarin wordt de ambitie uitgesproken om de komende 10 jaar te werken aan een forse kwaliteitsverbetering voor natuur en landschap, recreatie en toerisme en de leefomgeving. De ondertekenaars zijn bereid daarin ruim € 77 miljoen te investeren⁸. De Oostelijke Vechtplassen hebben via de Vecht en de 's Gravelandse Vaart een directe relatie met de gemeente Gooise Meren. Een van de projecten uit het Gebiedsakkoord is het weer bevaarbaar maken van de 's Gravelandse Vaart waardoor via de 's Gravelandse Vaart en de Karnemelksloot een vaarverbinding voor kleine sloepen ontstaat tussen de Loosdrechtse Plassen en Naarden. Weesp ligt tussen de Oostelijke Vechtplassen en Muiden, en heeft 6 'jachthavens' met in totaal ca. 500 ligplaatsen en een passantenhaven.

2.2.3. Kerncijfers watersport gemeente Gooise Meren en omgeving

Navolgend een overzicht met de kerncijfers watersport in en rond de gemeente Gooise Meren.

	Havens	Lig- plaatsen	Bezetting	Zeil- boten	Motor- boten	Gem. boot- lengte
Randmeren	64	12.674	83,6 %	53 %	47 %	9,0 m
Gooimeer	6	2.981	87,8 %	64 %	37 %	8,9 m
IJmeer	31	3.656	90,3 %	50 %	50 %	9,5 m
Markermeer	16	2.121	97,1 %	93 %	7 %	10,2 m
Almere binnendijks	2	587	85,2 %	10 %	90 %	7,6 m
Almere buitendijks	4	1.572	90,6 %	76 %	24 %	10,1 m
Vechtplassen	56	7.350	95,2 %	35 %	65 %	7,3 m
Gem. Gooise Meren	9	1.511	82,7 %	74 %	26 %	9,4 m

Bron: Monitor watersport IJsselmeergebied 2016/2017 door Waterrecreatie Advies in opdracht van RWS, provincies en gemeenten. Oostelijke Vechtplassen en Weesp: gegevens Monitor watersport provincie Noord-Holland, Waterrecreatie Advies, 2007.

⁸ https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Projecten/Oostelijke_Vechtplassen

Hoewel de gegevens van de Vechtplassen en Weesp wat verouderd zijn is een duidelijk verschil tussen de verschillende gebieden zichtbaar. Het Markermeer heeft verreweg het hoogste percentage zeiljachten. In de Randmeren en het IJmeer is de verhouding ca. 50% - 50%. De boten in de Vechtplassen en Almere binnendijs zijn het kleinst. De gemiddelde bezettingsgraad in het Markermeer en de Vechtplassen is of was meer dan 95%. Het hele IJmeer en Almere buitendijs (incl. Almere-Haven) doen het met een bezetting van 90% nog goed. De gemiddelde bezettingsgraad in de Randmeren tussen Roggebotsluis bij Kampen en de Hollandse brug bij Naarden bedraagt 83,6%. De bezettingsgraad van de havens in de gemeente Gooise meren zit op hetzelfde niveau, dat wordt veroorzaakt door de (lage) bezettingsgraad in Naarden.

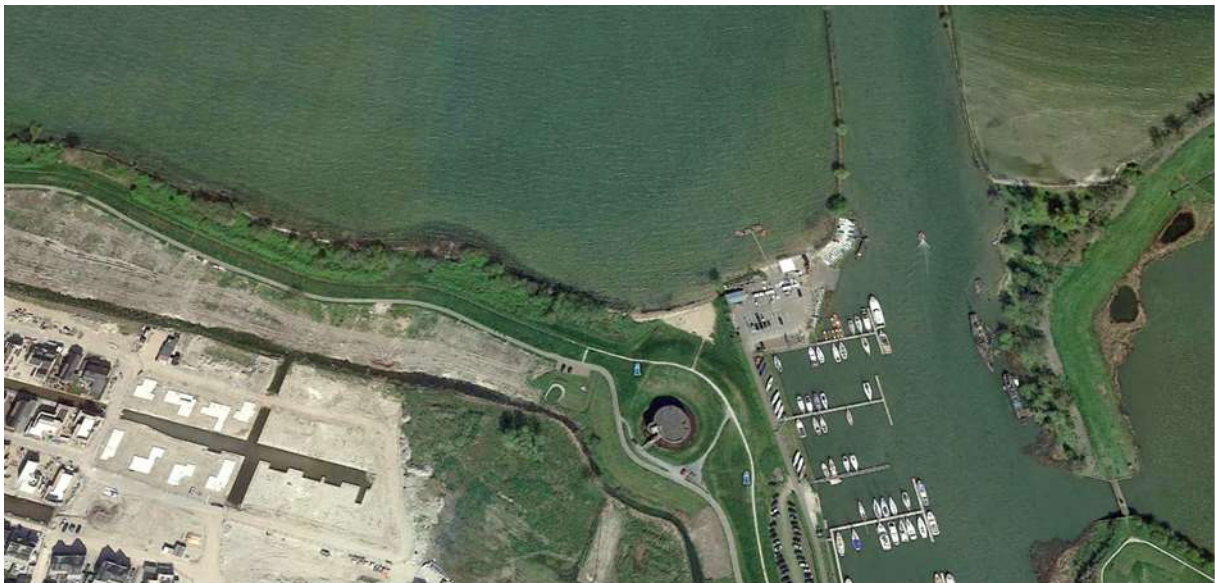
De ligplaatshouders in de gemeente Gooise Meren komen vooral uit Nederland (94%). Behalve de ruim 1.500 vaste ligplaatsen zijn er nog bijna 100 specifieke passantenplaatsen die niet op jaar- of seizoenbasis worden verhuurd. Het totale aantal bootovernachtingen van passanten in de gemeente bedraagt ruim 10.500. Het gemiddelde verblijf per boot (passant) is 1,5 dag. Bijna de helft van het aantal overnachtingen wordt geboekt in Naarden. In de winter staan bij de jachthavens en winterstallingbedrijven 500 schepen op de wal buiten en ruim 100 in loodsen. Circa 425 boten blijven 's winters in het water liggen. Het betekent dat ca. 250 boten de gemeente Gooise Meren in de winter verlaten en elders in stalling gaan.

Zoals eerder aangegeven zijn er grote verschillen tussen Naarden, Muiderberg en Muiden. In Muiderberg liggen alleen 'open' niet diep stekende boten. Geen kajuitboten. Naarden en Muiden hebben allerlei soorten boten, Muiden heeft nog 14 charterscheepen die, voor zover actief, de stad als 'opstapplaats' gebruiken. Daarnaast liggen er in Muiden nog een aantal passagiersschepen / rondvaartboten en snelle rubberboten (RIB's) die met passagiers (o.a.) op Pampus varen. De verschillende havens in Muiden hebben gezamenlijk een wachtlijst met ca. 100 schepen. Op ca. 500 ligplaatsen is dat veel. De 'drukfactor' (wachtlijst gedeeld door capaciteit) is 20%. Niet meegenomen in dit overzicht is de gewenste haven van WSV Muiden binnen de zeesluis op de locatie naast Fort H (en bijbehorende wachtlijst).

Het hele gebied heeft last van waterplanten (fonteinkruid) waardoor het zwemmen onder druk staat. Slakjes in waterplanten kunnen zwemmerseczeem veroorzaken. Daarom moeten stranden worden vrijgehouden van waterplanten.

Zoals aangegeven zijn er tussen Muiderberg en Muiden geen strandjes die openbaar toegankelijk zijn. De oever en het aangrenzend water zijn van 15 april tot 15 oktober afgesloten Natuurbeschermingsgebied.

In de oeverzone tussen de westpier van de haven van Muiden en het PEN-eiland is bij de Westbatterij in Muiden één openbaar strandje. Ook de KNZ&RV heeft een strandje met een steiger. Dit strandje is alleen toegankelijk voor leden. Op de kop van de haven staat het onderkomen van 'De Heintjes', de jeugdzeilafdeling van de KNR&ZV. De Heintjes organiseren trainingen en zeilwedstrijden met Optimisten in de kustzone links van de strekdam die de haveningang van Muiden markeert.

Kustzone Muiden (west) met openbaar zwemstrandje voor de Westbatterij en de T-steiger met trailerhelling bij de KNZ&RV

Over de dijk loopt het Waterkeringpad, deels wandelroute, deels fietspad. Aan de binnenkant van de dijk loopt een fietspad richting Amsterdam dat bij de Ballasthaven overgaat in de Diemerzeedijk. Op de bovenste afbeelding zijn de eerste woningen van de nieuwe woonwijk De Krijgsman te zien. Zoals uit de foto's en afbeeldingen blijkt heeft Muiden weinig openbaar strand. Bij de Westbatterij is geen parkeerruimte voor strandbezoekers. De Zeeverkennergroep Pampus Muiden heeft (een deel van) haar onderkomen in de Westbatterij. De boten van de Zeeverkenners liggen in de haven van de KNZ&RV bij ingang van de haven aan de noordkant.

2.3.3. Overig watergebruik: kanoën, roeien, snelvaren, sportvissen en Suppen

Het ondiepe water voor de kust wordt behalve door motorboten en zeilboten verder gebruikt door o.a. (zee)kano's en ondiep stekende boten zoals sloepen en platbodems. De KNZ&RV heeft ook een zeer actieve roeivereniging. Afhankelijk van de weersomstandigheden roeit men op het IJmeer of op de Vecht. Verder is sloeproeien in en vanuit Muiden populair met bekende wedstrijden zoals een 'Rondje Pampus'.

In de gemeente Gooise Meren zijn geen snelvaarbanen. Tussen Almere-Haven en de Hollandse brug is wel een snelvaarbaan voor o.a. jetski's en waterskiërs. Sportvissen (bootvissen) vindt vooral plaats langs de vaargeulen en aan de randen van diepe putten zoals de zuigerput tussen Muiden en Pampus.

Met ca. 25.000 passerende vaartuigen per jaar is de Vecht een drukbevaren rivier. Via de Vecht kunnen ook schepen met 'staande mast' de Loosdrechtse Plassen bereiken. De meeste boten op de Vecht zijn echter motorboten en in toenemende mate sloepen. De Muidertrekvaart en de Naardertrekvaart worden op dit moment door motorboten beperkt gebruikt. Achtergrond daarvan is dat de Naardertrekvaart bij Naarden voor motorboten 'doodloopt' tenzij men een doorvaarthoogte heeft van minder dan 1,10 m, de doorvaarthoogte van de spoorbrug in de Karnemelksloot. Op de Naardertrekvaart wordt door Roeivereniging Naarden wel actief geroeid in allerlei soorten boten.

Het aantal Suppers (Stand Up Paddling, SUP) in Nederland neemt toe, vooral bij woningen die aan het water liggen. In het Naarderbos bij Naarden liggen veel woningen aan het water met een ontsluiting naar het Gooimeer. Bij deze woningen liggen allerlei soorten boten, motorboten, sloepen en zeilboten maar ook kano's, rubberbootjes, surf- en Supplanken. Bij WSC Muiderberg worden (kite)surfplanken, SUP's en kano's verhuurd.

2.4. Natura 2000

2.4.1. Inleiding

Het Natura 2000-netwerk is een uitwerking van twee Europese richtlijnen: de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Deze Europese richtlijnen zijn in elk EU-land ingebouwd in de nationale wetgeving. De Nederlandse overheid verwerkte de richtlijnen aanvankelijk in de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet en per 1 januari 2017 in de nieuwe Wet natuurbescherming. Voor elk van de 166 Natura 2000-gebieden in Nederland wordt, samen met verschillende partijen, iedere zes jaar een beheerplan opgesteld. Daarin staat welke maatregelen nodig zijn om de natuur in deze gebieden te beschermen. In het IJsselmeergebied zijn zes Natura 2000-gebieden aangewezen waarvoor Rijkswaterstaat beheerplannen opstelt en uitvoert¹⁰.

2.4.2. Eemmeer en Gooimeer zuidoever

Het Eemmeer en Gooimeer zuidoever en het Markermeer / IJmeer zijn twee van de zes Natura 2000 gebieden in het IJsselmeergebied.

Het Eemmeer en Gooimeer zijn belangrijk als broedgebied voor de visdief. Ook dient het als doortrek- en overwinteringsgebied voor diverse soorten vis-, waterplanten- en mossel etende watervogels.

¹⁰ Bron www.rwsnatura2000.nl en www.synbiosys.alterra.nl

Knelpunt in het gebied Eemmeer en Gooimeer zuidoever

- Verruiging van kale open gebieden waardoor kale grondbroeders (visdief) zich niet kunnen voortplanten.

Doelstelling Natura 2000

- Behoud huidige natuurwaarden.

Maatregelen Natura 2000

- Onderhoud broedgebied voor de visdief (kale grondbroeder) door het regelmatig kaal maken van platen en slikken in het gebied (eilandjes ten oosten van de Stichtse Brug).

In beide meren is sprake van verbetering van de waterkwaliteit en toename van mosselen en waterplanten. Het Gooimeer zuidoever omvat ondiep water met waterplanten, een brede strook verland oevergebied, dat geleidelijk overgaat in een brede zandstrook met een hoge wal, waarachter zich laaggelegen graslanden bevinden. Er heerst een zilt en brak milieu. Verder worden ondiepe wateren, oevers, rietlanden en enige vochtige graslanden aangetroffen. De kustlijn is destijds ontstaan door afslag van de stuwwal van het Gooi als gevolg van getijdenbeweging. Door sedimentatie is een min of meer terrasvormige afzetting even onder het wateroppervlak gevormd en een zandige en lemige klif ontstaan. De bestaande bebouwing van Oud Valkeveen maakt geen deel uit van het afgesloten Natura 2000 gebied.

2.4.3. Markermeer - IJmeer

Het Markermeer en het IJmeer zijn belangrijk voor zowel (water)vogels die van vis leven als voor planteneters en bodemfauna-eters. Knelpunten die een relatie hebben met de Gooise Meren zijn o.a.

- Ongeschikt worden van een aantal broedlocaties voor kale grondbroeders (visdief) door verruiging van de vegetatie. Bijvoorbeeld op de Hoeckelingsdam (voor het Kinselmeer bij Uitdam) en het eiland bij het naviduct van Enkhuizen.
- Afname van de beschikbaarheid van driehoeksmosselen van voldoende voedselkwaliteit en van spiering (in het Markermeer) door voedselarmer water, klimaatverandering, beroepsvisserij en sterke concentratie van zwevend slib in het open water in het gehele Markermeer-IJmeer. Door afname van het aantal staande netten neemt de visserijdruk af.
- Onvoldoende rust voor rustende en ruiende vogels, vooral in de Gouwzee, voor de kust van Muiden en in Pampushaven Noord.

Doelstelling Natura 2000

- Behouden en versterken huidige natuurwaarden.

Maatregelen Natura 2000

- Creëren van luwe zones voor de groei van waterplanten en voedsel-, schuil- en paaigebied voor vissen.
- Aandacht vragen voor rustgebieden langs de oevers (vooral Gouwzee, kust van Muiden en Pampushaven Noord): Gedragscode voor Waterrecreatie onder de aandacht brengen.
- Invang voor slib creëren, door onder andere luwe zones aan te leggen en zandwinlocaties slim te lokaliseren en vorm te geven.

Het Markermeer ontstond na aanleg van de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad in 1976. In luwere en ondiepere delen van het Markermeer, zoals de Gouwzee (het deelgebied tussen het eiland Marken en het vasteland van Noord-Holland dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn) en de kustzone van Muiden zijn kranswierbegroeiingen ontstaan. De kranswieren vormen in de zomer en de herfst een belangrijke voedselbron voor o.a. krooneenden. Het Markermeer/IJmeer is van belang voor visetende (fuut, aalscholver, nonnetje, grote zaagbek, dwergmeeuw, zwarte stern), mossel etende (kuifeend, tafeleend, topper) en waterplanten etende (krooneend, meerkoet, tafeleend) watervogels.

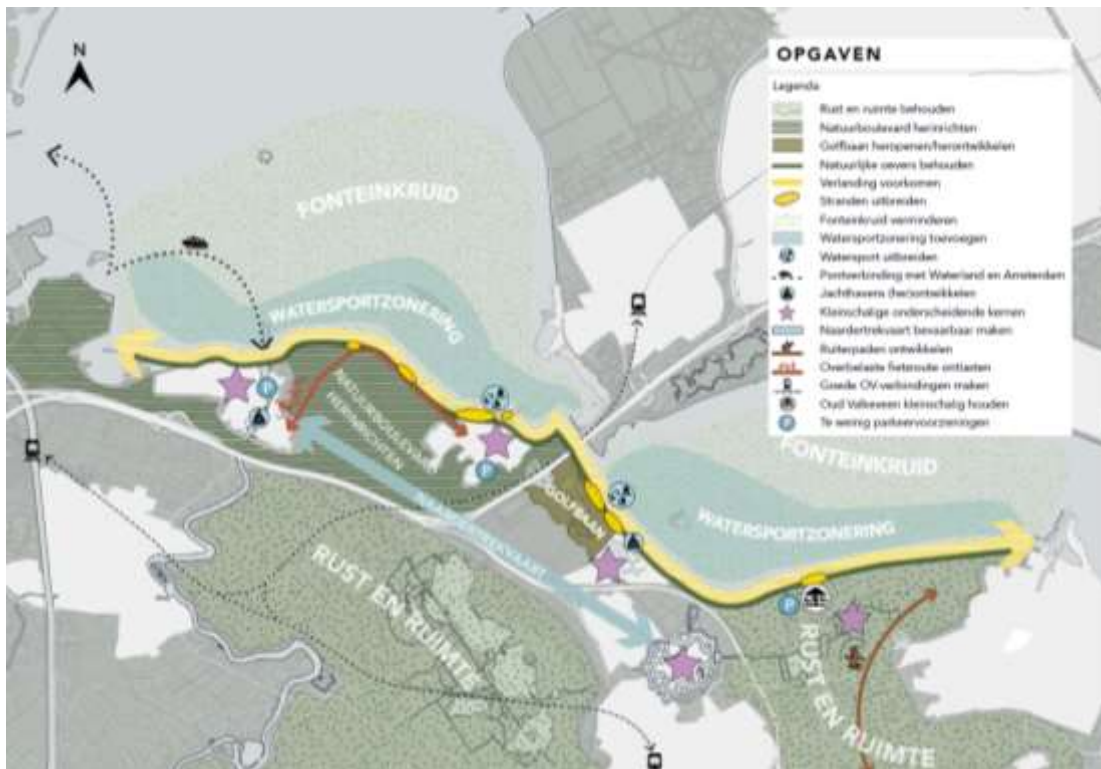
Voor de soorten van de eerste twee categorieën zijn de omstandigheden in de jaren negentig verslechterd door afname van de driehoekmossel in het Markermeer en afname van de spiering in zowel het IJsselmeer als het Markermeer. Het eerste proces is verbonden aan afname van de voedselrijkdom na de aanleg van de Houtribdijk in combinatie met de hoge sliblast, het tweede proces is mogelijk klimaat gerelateerd. Ondanks afname is vooral het aantal kuifeenden en het aantal nonnetjes nog steeds van internationale en grote nationale betekenis. De betekenis van het gebied voor grote concentraties ruiende watervogels is niet verminderd. De Gouwzee heeft een bijzondere betekenis door het voorkomen van een groot veld sterkranswier, waarop door grote aantallen duikende herbivoren (krooneend, tafeleend, meerkoet) wordt gevoerageerd.

Opmerking

In bovenstaande toelichting komt 'de kustzone van Muiden' enkele keren voor. Dit betreft de kustzone ten oosten van de havenmond tussen Muiden en Muiderberg. In overleg met Rijkswaterstaat is deze kustzone destijds afgesloten in de zomerperiode tussen 15 april en 15 oktober. In die periode neemt de recreatievaart op het IJmeer en in de vaargeul ten zuiden van de eilanden Drost, Warenar en Hoofd toe. Het afgesloten gebied ten zuiden van de geul vormt een uitwijkmogelijkheid voor rustende watervogels op het IJmeer. De zone is ook ondiep en een belangrijk (foerageer)gebied, o.a. omdat er net als in de Gouwzee veel kranswier voor komt. Dit geldt niet voor het gebied ten westen van Muiden.

2.5. Conclusie watersport Gooise Meren, huidige situatie

Met elkaar hebben de 9 havens in de gemeente Gooise meren ruim 1.500 ligplaatsen. De meeste boten zijn zeilboten (74%). De gemiddelde bezettingsgraad is laag (82,7%), dat wordt veroorzaakt door Naarden, niet door Muiden of Muiderberg. Hoewel Naarden een grote haven heeft met een breed pakket aan voorzieningen, heeft men last gehad van de groter en hoger wordende boten eind vorige eeuw en de beperkte doorvaarthoogte van de Hollandse brug. In de laatste jaren is het vooral fonteinkruid dat problemen veroorzaakt. Dat laatste geldt ook voor Muiderberg en Muiden. Fonteinkruid groeit in dieper water (tot ca. 3 meter) tot aan het wateroppervlak. Het leidt tot verschuivingen in het IJsselmeergebied. Boten vertrekken van de Randmeren, het IJmeer, de Gouwzee en het Markermeer naar Lelystad en Enkhuizen, het IJsselmeer of naar meren en plassen in het binnengebied waar geen problemen zijn met waterplanten.

Kaart met Opgaven uit de Inventarisatiefase van de kustvisie 'Aan de Gooise Kust'

Bovenstaande kaart is geen visie of ontwerp, maar een samenvoeging van aangedragen ideeën ('Opgaven') uit het participatieproces tijdens de Inventarisatiefase. Het gebied met fonteinkruid is indicatief aangegeven. Op dit moment wordt een deel van het fonteinkruid gemaaid (max. 10%). Verder is een gebied aangegeven waar een watersportzoning wordt voorgesteld. Het lijkt alsof een groot deel van de kust nog gezoned kan worden. Uit deze rapportage blijkt echter dat een groot deel van de kust al gezoned is. De kustzone tussen Huizen en Naarden (Naarderbos) is afgesloten natuurgebied en dat geldt ook voor de kustzone tussen Muiderberg en Muiden.

Het versterken van de (water)recreatiemogelijkheden zal dus waarschijnlijk alleen plaats kunnen vinden in of rond de havens van Naarden, Muiderberg en Muiden, in de resterende kustzone tussen Naarden en Muiderberg of tussen Muiden en het PEN-eiland (de haven van Ballast).

In het achterland tussen Muiden en Naarden is de Naardertrekvaart als verbinding aangegeven. Het gebied ten noorden van de Naardertrekvaart tussen Muiderberg en Muiden wordt aangegeven als opnieuw in te richten 'natuurboulevard'. Op het water gerichte recreatiemogelijkheden zijn dus niet toegestaan omdat het water afgesloten gebied is. Het gaat om landgerichte activiteiten zoals een wandel- of een fietspad, net als de natuurboulevard / fiets- en wandelpaden ten westen van Muiden. Het gebied ten zuiden van de Naardertrekvaart tussen de Vecht en Naarden en het gebied tussen Naarden en Huizen heeft als kenmerk 'Rust en Ruimte'. De uitkomsten uit de Inventarisatiefase schetsen dus een behoudend beeld. Daarom is het goed om de Gooise Meren in een breder perspectief te plaatsen als schakel tussen de Oostelijke Vechtplassen, Almere en het IJmeer / Amsterdam. In het volgende hoofdstuk wordt daar verder op ingegaan.

3. Ontwikkelingen in- en in de omgeving van de Gooise Meren

3.1. Trends en ontwikkelingen in de watersport

3.1.1. Algemeen

Over trends wordt in de watersport veel gediscussieerd. Over het algemeen is de laatste 10 tot 15 jaar de trend neergaand¹¹ waardoor veel partijen op zoek zijn naar alternatieven of een onderscheidend aanbod om de vrijgevallen ruimte in de havens te vullen. Voorbeelden zijn het creëren van nieuwe routes voor sloepen, ruimte in jachthavens voor drijvend wonen of campers, voorzieningen voor dag- en oeverrecreatie incl. recreatief verblijf, betere verbindingen met het achterland en bijvoorbeeld betere voorzieningen en meer service en dienstverlening voor de ouder wordende watersporter (overnemen van onderhoud, ontzorgen). Deze ontwikkelingen zijn niet uniek in de watersport, maar gelden voor veel bedrijven en verenigingen in Nederland en in het buitenland.

Vanaf ca. 1970 tot begin deze eeuw is het aantal kajuitzeiljachten en motorboten in Nederland fors toegenomen. Overal werden jachthavens aangelegd, ook in het IJsselmeergebied waar het aantal ligplaatsen toenam van ca. 5.000 in 1960 naar ruim 35.000 in 2010. Flevoland en de Randmeren profiteerden van gebrek aan ruimte in de oude Zuiderzeehavens. In 2003 werd een daling van het aantal passanten in het IJsselmeergebied gemeten, in 2012 daalde voor het eerst het aantal boten.

In 2016 heeft Waterrecreatie Advies in opdracht van Rijkswaterstaat | Water, Verkeer en Leefomgeving een prognose opgesteld voor de ontwikkeling van de recreatievaart in 2030, 2040 en 2050. Daarbij is rekening gehouden met de scenario's uit de Toekomstverkenning Welvaart en Leefomgeving van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Planbureau (CPB).

De prognoses van het PBL en het CPB zijn gecombineerd met de onderzoeksgegevens van Waterrecreatie Advies en anderen in de watersport. De verwachting is dat het aantal recreatievaartuigen in Nederland daalt. Dat heeft met een aantal ontwikkelingen te maken, waaronder vergrijzing in de watersport en jongeren die minder snel geneigd zijn een boot te kopen. De vergrijzing is een logisch gevolg van de geboortegolf na de tweede wereldoorlog. Bijna 75% van de huidige booteigenaren is ouder dan 50 jaar. In 1993 was dat 35%.

Tabel: Leeftijdsonwikkeling van booteigenaren (passanten) uit 4 vergelijkbare onderzoeken*.

	1993 ¹		2002 ²		2002 (IJ&W) ³		2013 ⁴	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Jonger dan 30 jaar	112	10	70	5	37	4	18	2
30 - 40 jaar	202	18	185	13	94	11	41	5
40 - 50 jaar	416	37	349	24	174	21	140	18
50 - 60 jaar	393	35	843	58	343	40	237	30
Ouder dan 60 jaar					199	23	345	44
Totaal	1.124	100	1.447	100	847	100	781	100

* Bron:

¹ 'Recreatietoervaart de moeite waard', Alterra 1993

² 'Recreatietoervaart; 9 jaar later', Alterra 2002

³ 'Vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee', Waterrecreatie Advies 2002

⁴ 'Recreatietoervaart in het IJsselmeergebied', Waterrecreatie Advies 2013

¹¹ [Prognose ontwikkeling recreatievaart in 2030, 2040 en 2050, in opdracht van Rijkswaterstaat WVL, Waterrecreatie Advies, augustus 2016.](#)

Het percentage eigenaren / schippers jonger dan 30 jaar is slechts 2%. Dat was 10% in 1993. Deze verschuiving is van belang voor de toekomst van de watersport. Als deze trend niet wordt doorbroken, komen er nog veel schepen te koop.

Dat jongeren het gat dat aan het ontstaan is niet opvullen heeft meerdere redenen. Ook jongeren reizen graag. De lage vliegtarieven in combinatie met mooi weer en de mogelijkheid om 's avonds naar een discotheek te gaan en tot diep in de nacht feest te vieren, is voor de groep jonger dan 30 belangrijk. De sfeer en gezelligheid die zij zoeken wordt in Nederland in veel (watersport)plaatsen niet geboden of niet meer geaccepteerd.

Verder heeft de economie uiteraard invloed en niet alleen de financiële crisis van 2008. Jongeren die een huis willen kopen moeten verplicht hun hypotheek aflossen. Dat tast de financiële ruimte aan. Het krijgen van een hypotheek is lastiger omdat veel jongeren een tijdelijke of flexibele arbeidsovereenkomst hebben. Het lenen van geld om een boot te financieren past niet in zo'n plaatje.

Het bezit van iets is minder belangrijk geworden. Door de economische omstandigheden is het ook noodzakelijk om goedkopere of creatieve varianten te bedenken. Huur, gedeeld eigenaarschap, het varen met de boot van je ouders, lenen van vrienden en kosten delen, allemaal oplossingen die te maken hebben met- en passen bij het niet zelf bezitten, bij het kiezen van prioriteiten, bij zoveel mogelijk flexibiliteit, zoveel mogelijk doen, ontdekken en beleven.

Waterrecreatie Advies schat dat het aantal boten in Nederland, afhankelijk van het scenario, in de komende 30 jaar met 20 tot 30% zal dalen (ca. 1% per jaar). Onderzoek in het IJsselmeergebied, de Hollandse Plassen en in Zeeland wijst uit dat dit inderdaad al een aantal jaren gaande is. Het is een gemiddelde, lokaal zijn er wel verschillen. Er zijn ook plaatsen waar het aantal boten toeneemt, o.a. in gebieden waar nieuwe woningen aan het water worden gebouwd en in de buurt van steden zoals Leiden en Amsterdam waar een bezoek aan de binnenstad met een sloep een attractie op zich is. Ook in de Limburgse Maasplassen neemt het aantal boten toe¹². Het zijn daar vooral Duitse ligplaatshouders die in aantal en procentueel toenemen (inmiddels 59% Duitse ligplaatshouders). Reisafstand en -kosten spelen in toenemende mate een rol bij het kiezen van een ligplaats.

3.1.2. Toervaart

Vergrijzing speelt ook in andere sporten. In het buitenland levert dat een vergelijkbaar beeld. Het is ook een kans. De huidige ouderen zijn actiever en het varen met een motorboot kan je tot op late leeftijd doen. In de afgelopen decennia zijn boten gemiddeld langer en comfortabeler geworden. Dat leidt tot verlenging van het vaarseizoen en de mogelijkheid lange tochten te maken en nieuwe vaargebieden te ontdekken. Dat kan met een boot of bijvoorbeeld met een camper. Ook bij die groep gaat het om het ontdekken van nieuwe gebieden, van een nieuwe "beleving". Jachthavens bieden graag faciliteiten aan campers als variant op passanten met een boot.

Per saldo daalt het aantal vaarbewegingen in Nederland. Het aantal passanten in jachthavens daalt sinds 2003 en parallel daaraan het aantal sluispassages (recreatievaart). De gemiddelde verblijftijd van passanten in jachthavens neemt wel toe omdat men vaak fietsen aan boord heeft en het achterland wil ontdekken. Het varen op zich is minder belangrijk geworden. Dat is positief voor de bestedingen. Passanten in het IJsselmeergebied geven gemiddeld ca. € 115 per boot per dag uit¹³. In vergelijking met andere recreatiesectoren is dat veel. Watersport is, of kan dus belangrijk zijn voor de lokale of regionale economie.

¹² [Monitor watersport Limburgse Maasplassen 2012 – 2019, Waterrecreatie Advies, september 2019](#)

¹³ [Recreatietoervaart in het IJsselmeergebied, de mening van 787 passanten en ligplaatshouders, Waterrecreatie Advies, januari 2014](#)

3.1.3. Dagtochten

Een derde ontwikkeling die invloed gaat hebben op de toekomst van de watersport is toename van het aantal woningen in een gebied met een ligplaats aan het water. Per saldo daalt weliswaar het aantal meerdaagse vaartochten, maar het aantal dagtochten neemt toe. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) worden veel woningen gebouwd. Het bouwen van woningen aan het water is een kans. De waarde van een woning neemt met 10 tot 20% toe als het water recreatief bruikbaar is. Steeds vaker worden ligplaatsen bij woningen gecreëerd, met name voor sloepen.

3.1.4. Conclusie

De algemene tendens is dat door de vergrijzing (babyboomgeneratie die op termijn stopt met varen) en jongeren die geen boot kopen omdat ze het niet kunnen of willen betalen of opzien tegen het onderhoud ("te veel gedoe"), het aantal boten in Nederland af zal nemen. Veel jongeren hebben via zeilscholen en het meevaren met hun ouders of vrienden wel kennis gemaakt met de watersport, maar ze lenen of huren liever af en toe een boot. Ze hebben het te druk, doen of willen teveel en een boot kan dan niet uit. Watersport en waterrecreatie blijft echter zeker populair maar het wordt anders. De toervaart met kajuitboten daalt, maar het aantal dagtochten met sloepen en kleine bootjes neemt toe. Deze transitie wordt bepaald door de mogelijkheden in een gebied en die zijn niet overal gelijk. Men wil "rondjes" kunnen varen.

3.2. Ontwikkelingen in het gebied

3.2.1. De Noordvleugel, de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Almere

Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeren werken samen in de gemeenschappelijke regeling Regio Gooi en Vechtstreek. Regio Gooi en Vechtstreek heeft samen met de gemeenten Blaricum, Huizen en Gooise Meren de Verkenning IJmeer – Gooimeer geschreven. In die verkenning worden ontwikkelingen in het gebied samengevat, o.a. over beleid in de Noordvleugel, in Amsterdam, de MRA, in Almere en de bredere omgeving van o.a. het Markermeer. Het gaat ook over natuur, cultuur, landschap en over recreatie.

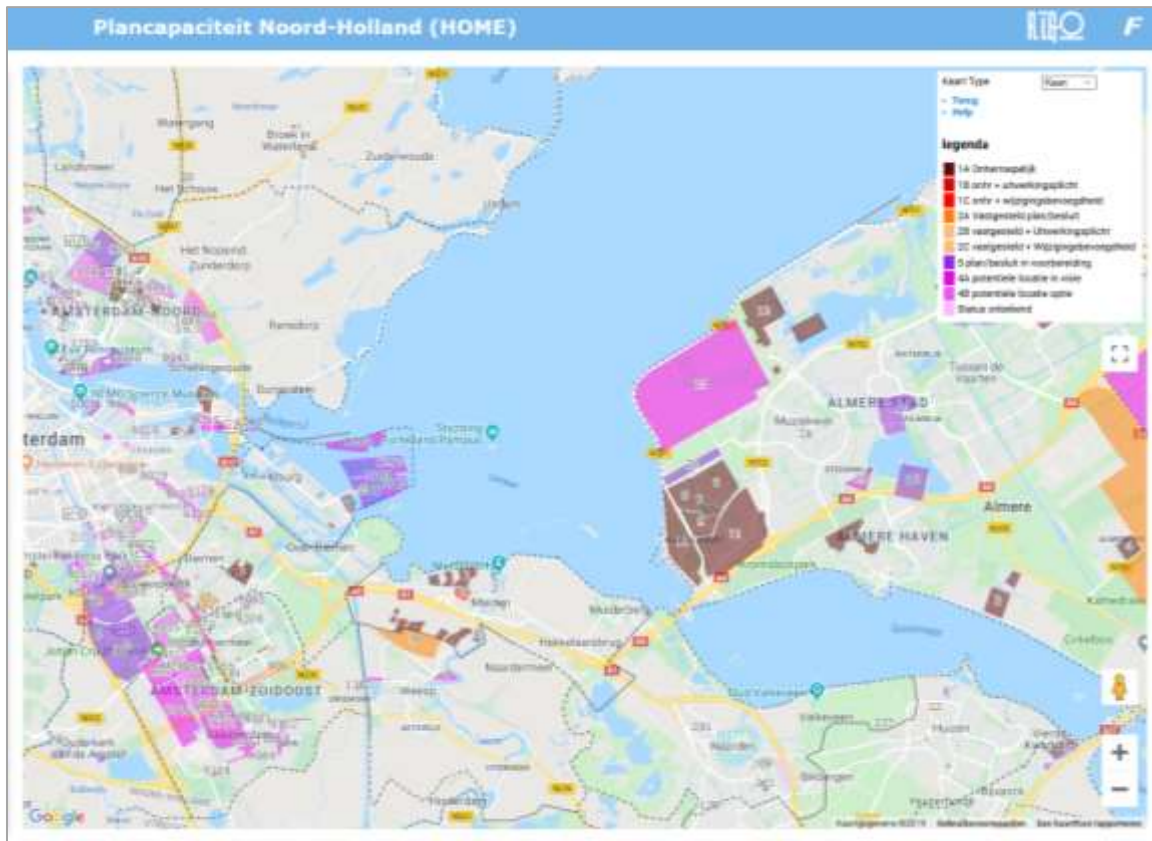
Het IJmeer is met name onderwerp van beleid in MRA-verband en tussen Almere/Flevoland en Amsterdam/Almere. IJpunt is de Toekomstvisie IJmeer (2005)¹⁴ waar het IJmeer wordt aangewezen als 'Waterpark van de Noordvleugel' (ambitie voor 2030). De term 'Waterpark' geeft uitdrukking aan de ambitie om het IJmeer met de omringende kust te ontwikkelen tot een gebied waarin recreatie, natuur en verstedelijking in harmonie samengaan. De toevoeging 'voor de Noordvleugel' geeft aan dat het waterpark een voorziening is van regionale betekenis. Het samengestelde begrip waterpark duidt op de twee kernwaarden van het toekomstige IJmeer. Water wijst op het oerelement waaruit Holland is gevormd: de zee, de delta, de rivieren, de plassen en de meren. Het woord park duidt een afgebakend gebied aan in een stedelijke omgeving, waarin zowel voor mens als natuur plaats is. Het Waterpark (nu van de MRA) is nog steeds een leidend principe. Amsterdam en Almere werken dit samen concreet uit op basis van een samenwerkingsagenda, die onder meer moeten leiden tot een Ruimtelijk Landschappelijk perspectief voor korte en middellange termijn¹⁵.

Op de website www.plan Capaciteit.nl zijn alle woningbouwprojecten in de Noordvleugel incl. de MRA verwerkt. De Noordvleugel bestaat uit de provincie Noord-Holland en de gemeenten Almere en Lelystad in Flevoland. Op de website zijn woningbouwprojecten terug te vinden die tussen 2019 en 2050 gerealiseerd zouden moeten worden. In totaal gaat het in Almere om 65.000 extra woningen, in Blaricum 400, in Huizen 400, in de Gooise Meren bijna 3.000, in Weesp (Bloemendalerpolder) 2.750 en in Amsterdam 230.000 waarvan ruim 11.000 aan het IJmeer op het Zeeburgereiland en op IJburg

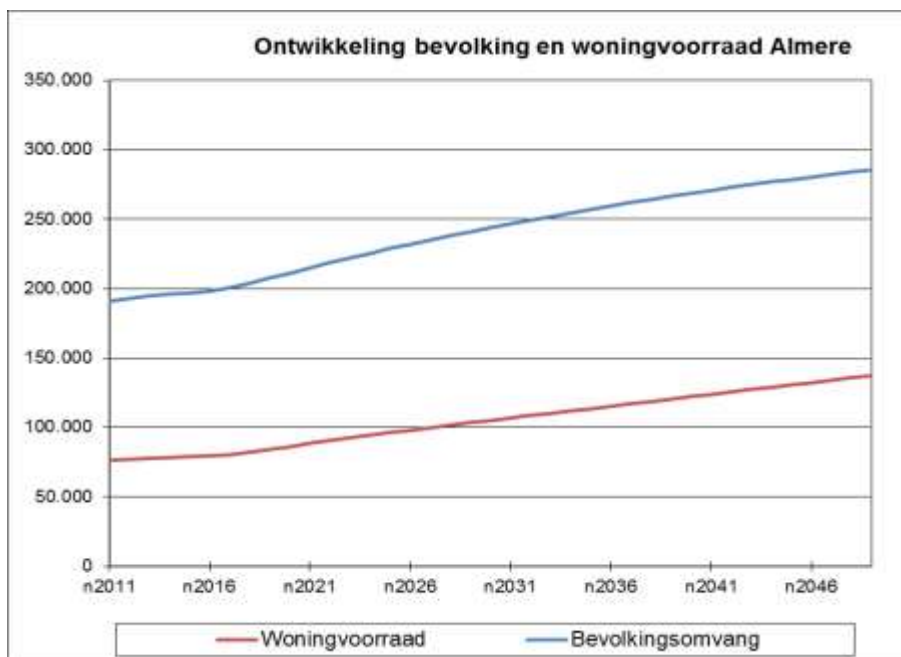
¹⁴ [Toekomstvisie IJmeer 2005, naar een waterpark IJmeer binnen het Wetland IJsselmeer, Stuurgroep Verkenning IJmeer, 2005](#)

¹⁵ [Verkenning IJmeer – Gooimeer, Regio Gooi en Vechtstreek, 2018](#)

(fase 1 & 2). In de komende 40 jaar worden rond het IJmeer en het Gooimeer dus ca. 80.000 nieuwe woningen gebouwd. Almere groeit in die periode van 200.000 inwoners naar 300.00 inwoners. In 2005 is in gezamenlijkheid tussen betrokken overheden: rijk, provincies en gemeenten, bepaald dat het IJmeer een waterpark zou moeten worden, een gebied van regionale betekenis waarin recreatie, natuur en verstedelijking in harmonie zouden moeten samengaan. Dat dit een opgave wordt, is duidelijk. De gemeente Gooise Meren heeft een belangrijke rol, zo niet een sleutelrol in het gebied.

Screenshot uit de website plancapaciteit.nl. Zichtbaar zijn de verschillende woningbouwprojecten rond het IJmeer en het Gooimeer (incl. Weesp in totaal ca. 80.000 woningen)

Het inwonertal in Almere zal de komende 30 jaar groeien van 200.000 naar bijna 300.000¹⁶.

¹⁶ <https://www.almere.nl/over-almere/feiten-en-cijfers/bevolkingsprognose/>

3.2.2. TBES, RRAAM, Agenda IJsselmeergebied 2050 en PAGW

Om genoemde woningbouwopgave mogelijk te maken is in 2009 een plan ontwikkeld om van het Markermeer en IJmeer een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem te maken, het TBES. Naast een gezonde natuur biedt dit kansen voor toekomstige ontwikkelingen zoals de in het vorige hoofdstuk genoemde woningbouw, uitbreiding van (water)recreatie en infrastructuur. De provincies Flevoland en Noord-Holland werken samen met het Rijk, de gemeenten rondom het Markermeer-IJmeer, waterschappen en andere regionale en maatschappelijke partijen aan diverse projecten en maatregelen¹⁷. In 2013 hebben Rijk en regio overeenstemming bereikt over de uitvoering van de Structuurvisie Amsterdam-Almere-Markeermeer (RRAAM)¹⁸. Er zijn afspraken gemaakt over 60.000 nieuwe woningen en 100.000 extra arbeidsplaatsen. Naast extra woningen en arbeidsplaatsen heeft het programma de volgende doelen:

- betere bereikbaarheid regio Amsterdam-Almere;
- ontwikkeling van het Markermeer en het IJmeer tot een groot natuur- en recreatiegebied.

Afspraken zijn bevestigd en verder uitgewerkt in de Agenda IJsselmeergebied 2050. Doel van de Agenda is het vergroten van de omgevingskwaliteit en samenhang in het hele IJsselmeergebied. Water is het verbindende element. De Agenda IJsselmeergebied 2050 legt de verbinding tussen ontwikkelingen in het water en op het daaromheen liggende land. Dat biedt kansen aan provincies en gemeenten om in ruimtelijke visies het land beter te verbinden met het water. Projecten dragen daardoor maximaal bij aan de omgevingskwaliteit en de optimale benutting van potenties van het gebied¹⁹. Voor realisatie van de Agenda IJsselmeergebied 2050 en het bijbehorende TBES is veel geld beschikbaar. Naast lopende maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en de natuur te versterken in het kader van het beheerplan, wordt t/m 2032 via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) aanvullend € 248 miljoen geïnvesteerd in de aanleg van natuurgebieden en het verder verbeteren van de waterkwaliteit en de natuur in het IJsselmeergebied²⁰. Een van de doelen van dit soort investeringen is dus om de recreatiemogelijkheden te versterken, zoals aangegeven door Rijkswaterstaat: “meer kansen voor natuur en recreatie”²¹.

3.2.3. Kustvisies gemeenten Huizen, Gooise Meren en Almere

Behalve met woningbouwprojecten zijn (in Nederland) steeds meer gemeenten bezig met het opstellen van Kustvisies.

Blaricum heeft de nieuwe wijk met ontsluiting naar het Gooimeer, de Blaricummermeent ontwikkeld.

Het project Blaricummermeent (www.blaricummermeent.nl)

¹⁷ <https://www.markermeerijmeer.nl/default.aspx>

¹⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ruimtelijke-ordening-en-gebiedsontwikkeling/gebiedsontwikkeling-per-regio/gebiedsontwikkeling-rond-amsterdam>

¹⁹ <https://www.agendaijsselmeergebied2050.nl/toelichting/waarom-een-agenda-ijsselmeergebied>

²⁰ Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), prioritering maatregelen, brief Ministerie van I&W, 8 juli 2019 en Kamerstuk 35 000J, nr. 7.

²¹ Conferentie Markermeer – IJmeer, 23 september 2019

Er zijn plannen voor een schiereiland met steigerwoningen, ook wel Blaricum aan Zee genoemd, maar daarvan is de financiering (nog) niet haalbaar. Wel is het strand opgeknapt en in 2019 een (tijdelijke) horecavoorziening / strandtent met terras op het strand geopend.

Door de woonwijk loopt een 'rivier', de Meentstroom. Veel woningen hebben een eigen ligplaats, voor sloepen maar ook voor dieper stekende boten. Via de in 2019 geopende Blaricummersluis is de Meentstroom verbonden met- / ontsloten naar het Gooimeer.

De Kustvisie van **Huizen** is recent opgeleverd²².

Visiekaart uit de Integrale Kustvisie van Huizen (oktober 2019)

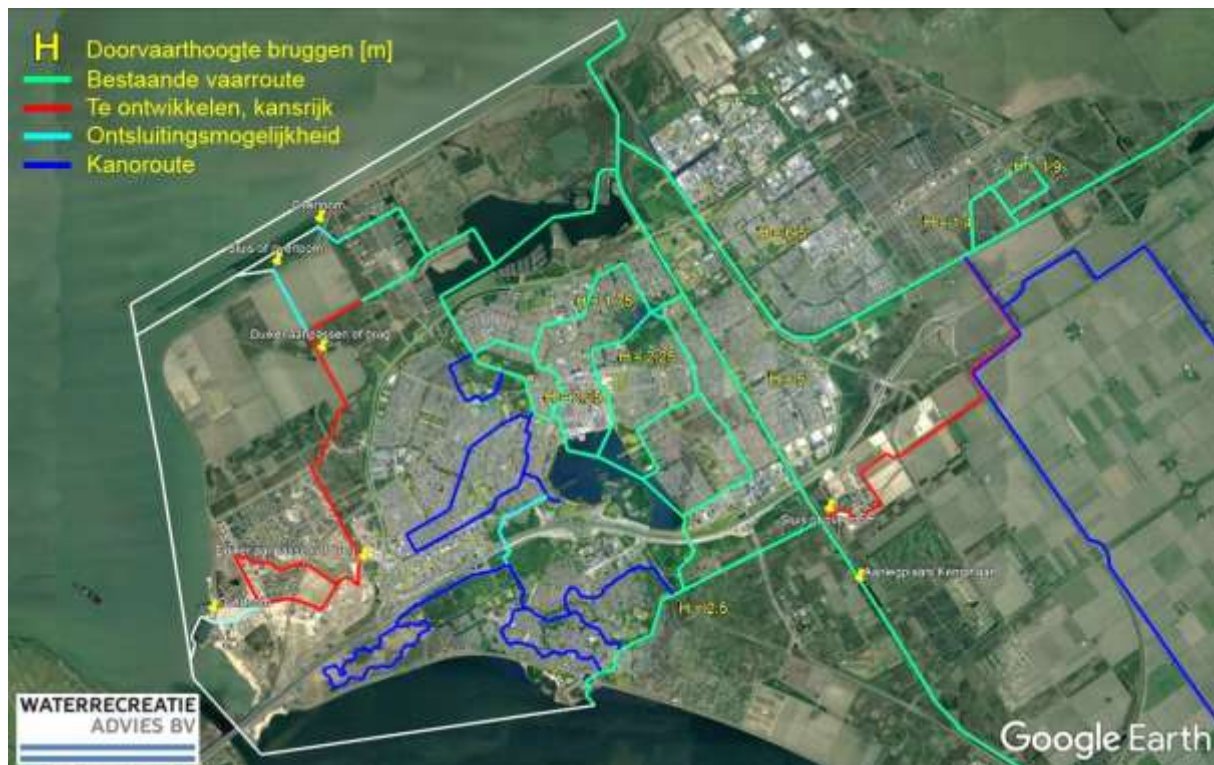
Een van de benoemde knelpunten in de Kustvisie en van het gebruik van het water en de stranden is de overlast van waterplanten (Fonteinkruid).

Almere heeft nog geen Kustvisie maar wel een Visie en Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie Almere²³ en een visie over de toekomst van de jachthavens in Almere²⁴. In beide rapporten wordt ingegaan op de kansen voor de watersport en waterrecreatie in Almere binnendijs en buitendijs. Almere heeft binnendijs veel water en veel boten en bootjes. Beleidsmatig wordt ingezet op het verbeteren van de vaar- en recreatiemogelijkheden binnendijs en op het uitbreiden van het (sloepen)routenetwerk. Buitendijs zijn het vooral grotere boten zoals blijkt uit de tabel in hoofdstuk 2.2.3. op pagina 9. Tussen Almere-Haven en de Hollandse brug faciliteert Almere mogelijkheden voor de snelle watersport (waterskibaan). De waterrecreatiemogelijkheden in het gebied tussen de Hollandse brug en Almere Pampus zullen verder worden uitgebreid.

²² [Integrale Kustvisie Huizen, definitief, OKRA landschapsarchitecten, oktober 2019](#)

²³ [Visie en Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie Almere, Oosterman Vrijetijdszaken en Waterrecreatie Advies, mei 2019](#)

²⁴ [Toekomst jachthavens in Almere, Trends, ontwikkelingen en kansen, Waterrecreatie Advies, juni 2019](#)

Vaarrouthenetwerk in Almere, bestaand en kansen (bron Visie en Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie Almere)

IJburg en het Zeeburgereiland

IJburg aan de oostkant van Amsterdam bestaat uit zes eilanden waarop circa 18.000 woningen worden gebouwd voor ca. 45.000 inwoners. De aanleg van de eilanden gebeurt in twee fasen. De eerste fase bestaat uit het Steigereiland en het Haveneiland. Van de geplande 9.200 woningen op beide eilanden zijn er nu ruim 8.000 gebouwd. De tweede fase is gestart met het Centrumeiland. Het landmaken voor het Strandeiland is begonnen. Zeeburgereiland en IJburg groeien naar ruim 30.000 woningen in 2038. Dat is net zo groot als een stad met 70.000 inwoners.

In september 2019 is het Programma Waterrecreatie Ecologie IJburg-Zeeburgereiland vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. Hierin staat beschreven welke mogelijkheden en kansen er zijn voor recreatie op en rond het water van IJburg en Zeeburgereiland. Ook staat in het programma beschreven wat de relatie is tussen watersport en de ecologie in het gebied. Er zijn bijvoorbeeld keuzes gemaakt over varen, havens en watersporten²⁵.

De Watervisie Amsterdam 2040 - 'Het water in Amsterdam is voor iedereen' (september 2016) legt de ambitie vast om het water bij IJburg en Zeeburgereiland te ontwikkelen tot hét stedelijk watersport en –recreatiecluster van Amsterdam.

De haven van Watersportvereniging IJburg op het Haveneiland (IJburg fase 1) heeft ruim 100 ligplaatsen. Voor de inmiddels gerealiseerde 8.000 woningen is dat niet genoeg. In het binnenwater en bij de woningen met eigen steiger liggen inmiddels ca. 1.500 boten en bootjes. De haven op het Zeeburgereiland is geschrapt. Er komt wel een haven in de oksel van de A10 en een haven in het Strandeiland. De laatste ligt naast "het Oog" en is gericht op elektrisch varen. Op het Centrumeiland is een haven gepland met 300 ligplaatsen. Die staat via de centrale baai in open verbinding met het IJmeer. Aan de westkant van het Middeneiland aan de centrale 'IJburgbaai' komt een lang strand. Aan de oostzijde van IJburg ligt de Boog om Oost, een ecologische verbinding tussen Waterland en het PEN-eiland.

²⁵ <https://www.amsterdam.nl/projecten/ijburg/nieuws-ijburg/waterrecreatie-ecologie-vastgesteld/>

Het water bij IJburg en het Zeeburgereiland, 'hét stedelijk watersport en –recreatiecluster van Amsterdam.

Opvallend is dat het IJmeer ten oosten van IJburg groen gekleurd is met de indicatie Natura 2000 gebied. Voor Amsterdam is het lastig om voor het IJmeer een visie te ontwikkelen hoewel men weet dat er per jaar ruim 50.000 recreatievaartuigen komend vanaf- of vertrekkend naar het IJmeer de Oranjesluizen passeren. In de visie van IJburg wordt nog aangegeven dat Rijkswaterstaat een kitesurfzone aan de oostkant op het (meest noordelijke) Buiteneiland niet ziet zitten. Het graven van slibvangputten in het IJmeer om slib weg te vangen is ook geschrapt.

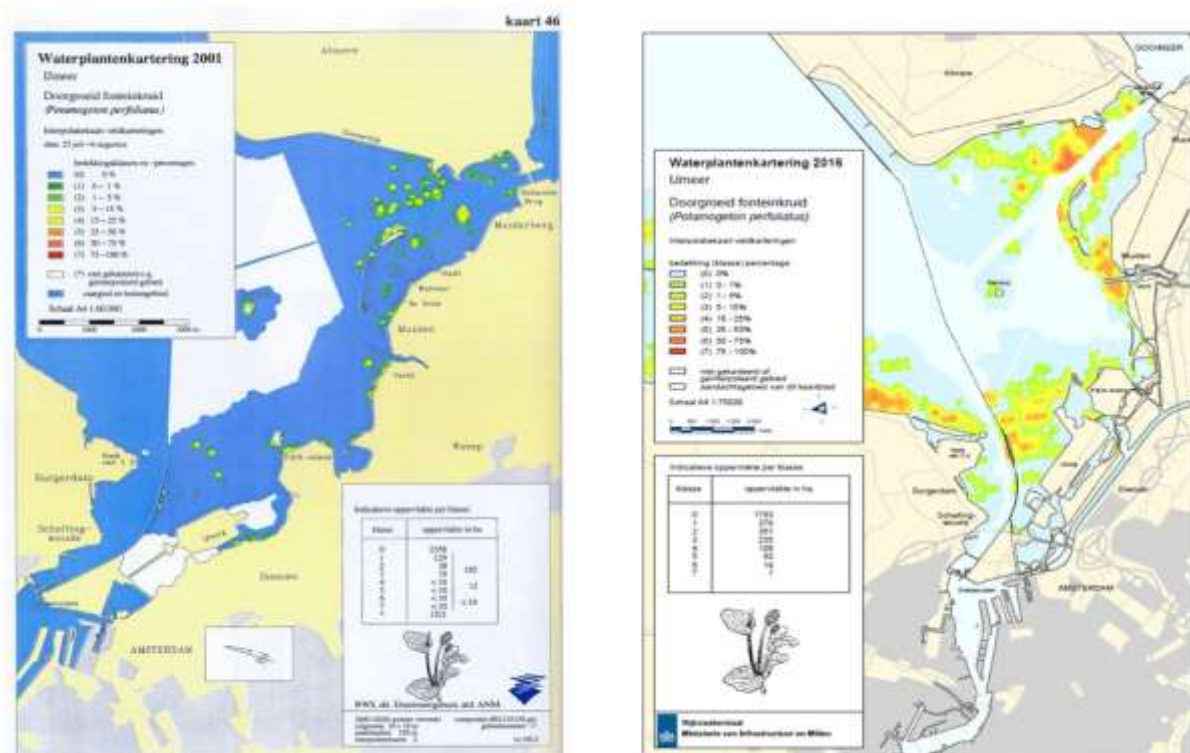
3.2.4. Conclusie:

Almere heeft nog ruimte om recreatiemogelijkheden in het (Waterpark) IJmeer voor haar toekomstige bewoners en de nieuwe bewoners in de MRA te faciliteren. Zoals uit de eerdere hoofdstukken blijkt hebben andere gemeenten dat niet of slechts in beperkte mate. De mogelijkheden in de kustzone van de gemeente Gooise Meren en de recreatiemogelijkheden op IJburg en in de kustzone van de gemeente Waterland zijn beperkt of afwezig. Almere kan samen met Huizen en Naarden ligplaatsen faciliteren voor het groeiend aantal inwoners in deze regio, maar dan moet de regio zich inzetten voor behoud én het versterken van de watersport- en waterrecreatiemogelijkheden in het gebied. Dat betreft het Gooimeer, het IJmeer en verbindingen in- en met het achterland. Dat overleg vindt op die manier niet plaats, althans niet op adequate wijze zoals blijkt uit het volgende hoofdstuk.

3.3. Waterplanten: toekomstverwachting, gevolgen en maaien of verdiepen?

3.3.1. Toekomstverwachting overlast waterplanten

Eerdergenoemde documenten en verwijzingen in de voetnoten hebben (o.a.) één overeenkomst. Allen geven aan dat de waterplanten grote overlast veroorzaken en een bedreiging vormen voor het recreatief gebruik van het Gooimeer, het IJmeer en het Markermeer. In de Randmeren worden door de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren al een aantal jaren waterplanten gemaaid. In het IJmeer en het Markermeer wordt inmiddels ook gemaaid. Het water wordt schoner en helderder door allerlei inspanningen en natuurlijke processen. Achtergronden worden beschreven in het rapport 'Te verwachten overlast waterplanten IJsselmeergebied'²⁶. O.a. door een betere waterzuivering (KRW), diverse natuurontwikkeling-projecten (N2000, PAGW / TBES, NOF²⁷), het invangen van slib (Marker Wadden), het wegvangen van bodemwoelende vis (Rijkswaterstaat) en toevallige natuurlijke processen zoals introductie van de Quagga mossel, wordt het water helderder en neemt de hoeveelheid en het oppervlak waterplanten toe zoals onderstaande karteringen aantonen.

Karteringen Rijkswaterstaat, Doorgroeid Fonteinkruid IJmeer 2001 – 2016

Doorgroeid Fonteinkruid groeit vanaf de bodem naar het wateroppervlak. Het water in het Markermeer en IJmeer is inmiddels zo helder dat Fonteinkruid al in 3 meter diep water groeit. Schepen lopen vast in velden waterplanten, er ontstaat schade aan de schroef of motoren, de Reddingsbrigade (KNRM) loopt zelf ook vast en kan mensen niet bereiken. De Reddingsbrigade geeft aan dat het wachten is op een echte calamiteit. Het is een serieus veiligheidsprobleem. Wedstrijden kunnen niet meer eerlijk worden verzeild. In plaats van in Muiden start het 'Rondje Noord-Holland' inmiddels in Lelystad en de Flevo Race in Enkhuizen. Stranden worden onbruikbaar, zwemmers krijgen last van zwemmerseczeem, zeilscholen staken hun zeillesen (Huizen), passanten mijden het gebied,

²⁶ [Te verwachten overlast waterplanten IJsselmeergebied, Waterrecreatie Advies, augustus 2017.](#)

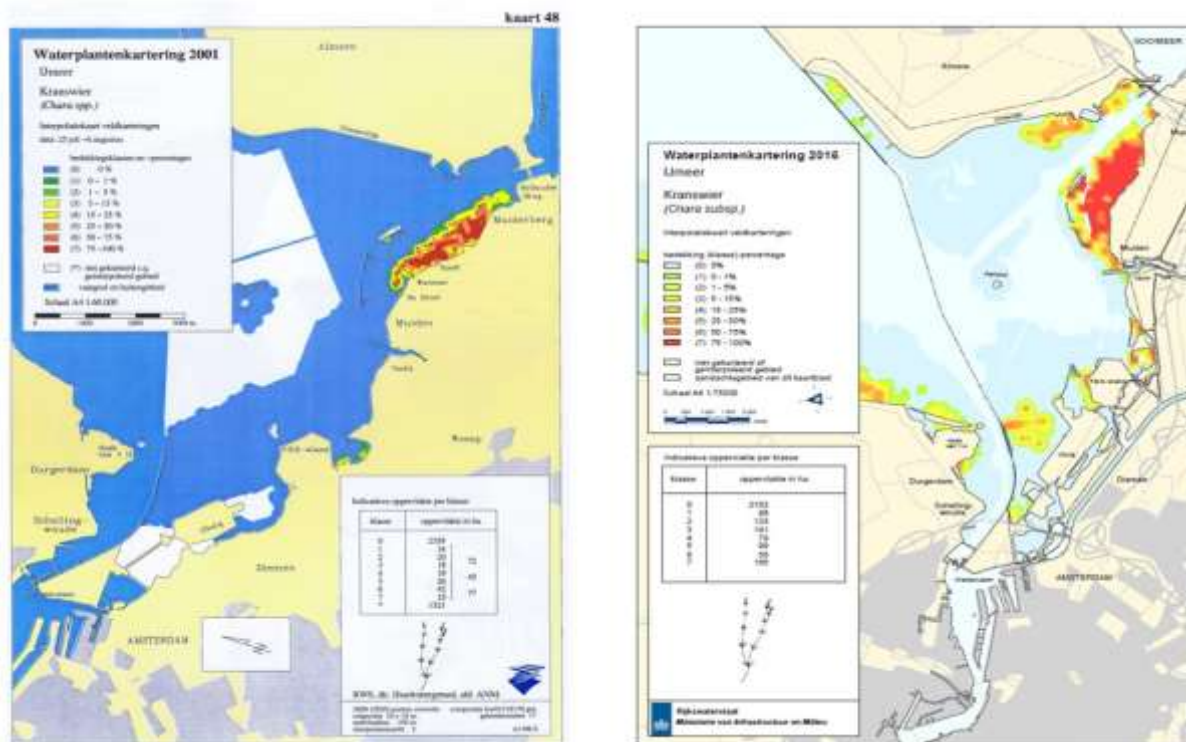
²⁷ NOF, [Natuurontwikkelingsfonds IJburg](#), fonds van waaruit natuurontwikkelingsprojecten als compensatie voor IJburg worden gefinancierd zoals de Hoeckelingsdam en het natuurproject bij de Baai van Ballast.

bestedingen dalen en ligplaatshouders in jachthavens verlaten het gebied waardoor een hele sector inclusief publieke voorzieningen onder druk komt te staan.

Een vergunning om te maaien moet aan richtlijnen van Rijkswaterstaat voldoen²⁸. In beginsel mag max. 10% van het oppervlak worden gemaaid op 60 cm boven de bodem. Het overlast veroorzakende Fonteinkruid keert daarom niet alleen terug, de bedekking neemt in oppervlak verder toe. De maaiactiviteiten zijn op deze manier symptoombestrijding. Een duurzame oplossing om (in een bepaald gebied) van de waterplanten af te komen is verdiepen of 'vegen'. Dit is echter strijdig met het vigerend natuurbeleid c.q. regelgeving, in het bijzonder de natuurwetgeving (Natura 2000). In een eventuele procedure moet middels een Passende Beoordeling aangetoond worden dat het maaien van meer dan 10% van het areaal of verdiepen een groot maatschappelijk belang dient. Dat lukt niet tenzij partijen het eens worden en dat kan alleen als naar een groter gebied wordt gekeken.

Dat is ook het uitgangspunt geweest van de investeringen in het TBES of de koppeling van het IJmeer en Markermeer tot één Natura 2000 gebied. Het gaat om een breder perspectief waarbij functies en accenten in een gebied kunnen verschillen of verschuiven. Investerings in natuur zoals nu bijvoorbeeld plaats vindt bij de Houtribdijk tussen Lelystad en Enkhuizen en voorzien is tussen Lelystad en Almere is bedoeld om de waterkwaliteit en natuurwaarden in het hele Natura 2000 gebied Markermeer – IJmeer te verbeteren. Oprichting van Nationaal Park Nieuw Land waarbij het Markermeer gekoppeld wordt aan de Oostvaardersplassen en de Lepelaarplassen sluit daarop aan²⁹.

Er zijn allerlei soorten waterplanten, waaronder kranswier. Kranswier is een bodembedekker die met name groeit in ondiep water en op een zanderige of voedselarme bodem. Op onderstaande afbeelding van de karteringen van Kranswier in 2001 en 2016 zijn o.a. de grote kranswievelden tussen Muiderberg en Muiden te zien. Dit verklaart mede waarom destijds een deel van die kustzone is afgesloten. Voor de recreatievaart is Kranswier meestal geen probleem omdat het niet veel hoger wordt dan ca. 40 cm. Kranswier is wel een belangrijke habitatsoort (HR3140).

Karteringen Rijkswaterstaat, Kranswier IJmeer 2001 – 2016

²⁸ [Handreiking maaien waterplanten,](https://www.rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer/waterkwaliteit/waterplanten.aspx)

<https://www.rijkswaterstaat.nl/water/waterbeheer/waterkwaliteit/waterplanten.aspx>

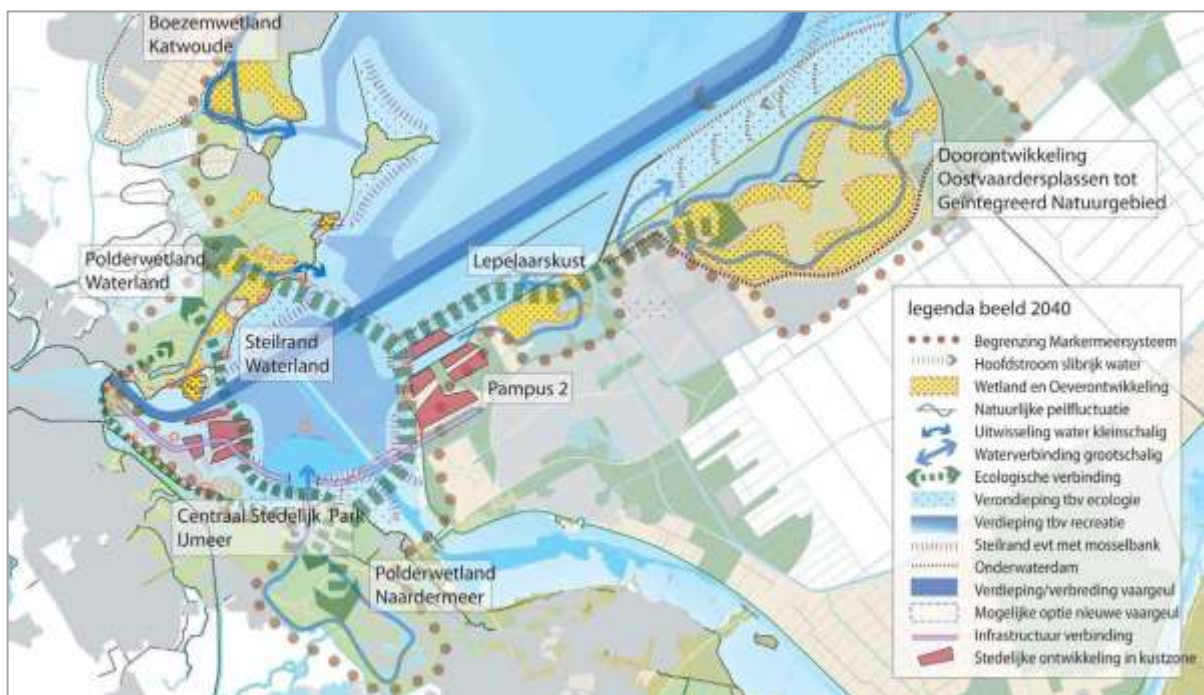
²⁹ <https://www.nationaalparknieuwland.nl/nl/het-park>

Dat fonteinkruid een tijdelijk probleem is en verdrongen wordt door kranswier kan volgens Rijkswaterstaat wel 40 tot 80 jaar duren en is alleen van toepassing in ondiep water. Voedingsstoffen in de bodem zorgen er voor dat fonteinkruid nog lang een probleem zal vormen, tenzij men gaat verdiepen of anders gaat maaien.

3.3.2. Maaien of verdiepen

In de Noordvleugel is tot 2040 behoefte aan 440.000 woningen. In Almere zal het aantal inwoners in de komende 30 jaar toenemen van ca. 200.000 naar 300.000. De druk op het IJmeer en het Gooimeer neemt navenant toe. Om deze bewoners recreatieruimte te bieden is niet voor niets in de Toekomstvisie IJmeer afgesproken dat het IJmeer wordt aangewezen als 'Waterpark van de Noordvleugel' (ambitie voor 2030). Recreatie, natuur en verstedelijking moeten in harmonie samengaan. De toevoeging 'voor de Noordvleugel' geeft aan dat het waterpark een voorziening is van regionale betekenis. IJburg en het Zeeburgereiland moeten zich ontwikkelen tot hét stedelijk watersport en –recreatiecluster van Amsterdam. In de IJburgbaai is daar niet genoeg ruimte voor, laat staan voor meer mensen uit het achterland van Amsterdam. Waterland kan dat niet oplossen en de Gooise Meren ook niet zoals blijkt uit de beperkingen die al in de kustzone gelden. Voor Almere die wel veel ruimte heeft is het zelfs al een uitdaging.

In de schetsen die ten behoeve van het 'Panorama Markermeer – IJmeer 2040'³⁰ zijn gemaakt, wordt het IJmeer aangeduid als Centraal Stedelijk Park IJmeer. Alle kusten van het IJmeer zijn als ecologische verbinding of te verontdiepen zone aangegeven. Het centrale deel van het meer is blauw en volgens de legenda betekent dat 'verdieping ten behoeve van recreatie'. Voor het Gooimeer staat dit niet zo aangegeven op onderstaande schets. De vraag is of het zo bedoeld is, maar het zijn wel denkrichtingen waarover gesproken wordt.

Uitsnede uit een schets van een toekomstbeeld van het Markermeer – IJmeer in 2040.

³⁰ [Panorama Markermeer – IJmeer, Ontwikkelingsprincipes vanuit een landschapsecologisch perspectief, Stuurgroep Markermeer – IJmeer, 2018](#)

Het nu lopende Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017 – 2023 geeft geen ruimte om te verdiepen. In het roodgekleurde water zijn verdiepingen volgens Rijkswaterstaat niet toegestaan (“nee, tenzij”). Blauw is “ja mogelijk” en groen is “ja waarschijnlijk”. Het blauwe deel in het IJmeer is de al diepe put van Ballast.

Afbeelding uit het Natura 2000 Beheerplan over baggeren en zandwinning.

De waterplantenproblematiek is recent ook aangesneden door de heer S. Heldoorn, voormalig burgemeester van Huizen. Hij geeft in het rapport GEMEENTE(N) AAN HET ROER³¹ een advies voor een aanvallende bestuurlijke benadering van de waterplantenproblematiek. Hij stelt o.a. voor dat de gemeenten Huizen, Blaricum en Gooise Meren samen een gebiedsgericht project voor een deel van het Gooimeer, oostelijk van de vaargeul beginnen.

3.3.3. Conclusie

Als er geen adequate maatregelen worden genomen om het waterplantenprobleem in de Randmeren (m.n. Gooimeer en Eemmeer) en het IJmeer op te lossen, dan kan het gebied niet functioneren als Waterpark van de Noordvleugel of als recreatieruimte van de MRA. Grote delen van het water zijn door de groei van waterplanten onbruikbaar. Door verbetering van de waterkwaliteit en toename van het doorzicht door natuurlijke processen, natuurontwikkelingsprojecten en gerichte ingrepen neemt het areaal Fonteinkruid verder toe waardoor het recreatief gebruik van het water verder zal worden beperkt. Maaien binnen de richtlijnen van Rijkswaterstaat lost het probleem niet op en zandwinning of verdiepen is behalve in de vaargeul en de voormalige zandwinput voor Muiden niet toegestaan.

Het TBES ging er van uit dat door investeringen in de natuur zoals die nu plaatsvinden via o.a. de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW, € 248 miljoen t/m 2032) recreatieruimte zou ontstaan. Dat blijkt niet het geval, integendeel. Er is vanuit het Rijk en provincies geen of slechts beperkt budget om te maaien omdat het niet past of omdat men het ongewenst vindt. Om voldoende recreatieruimte en recreatiemogelijkheden te borgen conform afspraken over de toename van het aantal inwoners in de Noordvleugel / MRA en de uitgangspunten van het TBES, zijn op korte termijn adequate maatregelen en een regionale aanpak voor het hele gebied noodzakelijk, incl. bijbehorend budget.

³¹ [GEMEENTE\(N\) AAN HET ROER, Advies voor een aanvallende bestuurlijke benadering van de waterplantenproblematiek, gemeente Huizen, oktober 2019](#)

4. Vooruitblik op de visie 'Aan de Gooise Kust'

4.1. Gevolgen van het vervallen van de buitendijkse haven in Muiden en de doorvaart bij Naarden

Uit de 'Inventarisatiefase van de visie aan de Gooise Kust' komt een wat behoudend beeld naar voren. Gezien de forse ontwikkelingen in het gebied, met name in Amsterdam en Almere is dit begrijpelijk. De huidige bewoners van de Gooise Meren zijn mede daardoor terughoudend in hun wensen. Als norm komt de Muider Maat met enige regelmaat terug. Anderzijds is het zo dat in de Krijgsman en de Bloemendalerpolder veel huizen worden gebouwd met een aanlegsteiger voor de deur of een haventje. De doorvaarthoogte van de bruggen in beide projecten is 1,40 m, dus het water is geschikt voor sloepen en andere lage open bootjes waar dagtochten mee gevaren worden. De kans is groot dat de woningen voor een belangrijk deel gekocht worden door een jongere doelgroep dan veel van de huidige inwoners in Muiden, Muiderberg en Naarden. Die doelgroep is actiever en zal ongetwijfeld ook gebruik willen maken van de mogelijkheden die de omgeving biedt. Muiderberg heeft wat dat betreft voor jonge watersporters al een bijzonder aanbod.

Het aantal vaste ligplaatsen en passantenplaatsen in Muiden is beperkt. Mensen die een ligplaats zoeken en een motorboot of een zeiljacht in Muiden neer willen leggen, hebben een probleem. Alle havens in Muiden liggen vol en er zijn wachtlijsten. Over de mogelijkheden en onmogelijkheden in Muiden, waaronder de aanleg van een buitendijkse haven wordt al lang gesproken³². Recent hebben de provincie Noord-Holland en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) een negatief advies gegeven op de plannen voor een buitendijkse Natuurhaven bij de Westbatterij 'omdat dat niet samengaat met de bescherming van de universele waarde van het werelderfgoed Stelling van Amsterdam'³³. In 2017 heeft de Stadsraad Muiden een plan geadopteerd voor een binnendijkse haven bij Fort H dat zou moeten passen bij lopende trends en het verwachte aanbod aan sloepen bij de woningen in de Krijgsman, de Bloemendalerpolder en de Schoutenwerf. In het visietraject zal e.e.a. naar verwachting nader worden besproken.

Onlangs is ook bekend geworden dat de verbinding tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer uit het project Naarden buiten de Vesting is geschrapt³⁴. Tegenvallende kosten, onvoldoende budget en openstaande bruggen en sluizen zouden problemen veroorzaken met de bereikbaarheid. Op basis van onderzoek en gesprekken met betrokken partijen was spitssluiting en aanpassing van de openingstijden aan het schema van Roeivereniging Naarden al overeengekomen. Aangegeven wordt dat het plan mogelijk terugkomt als de vraag vanuit de Krijgsman en de Bloemendalerpolder toeneemt. Maar hoe meet je dat?

Er waren meer mensen die op deze nieuwe route rekenden. Vanuit het zuiden, de Oostelijke Vechtplassen, rekende men ook op een verbinding bij Naarden met het Gooimeer. Het weer bevaarbaar maken van de 's Gravelandse Vaart is onderdeel van het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen³⁵ (met een budget van ruim €70 miljoen). Het verbindt de Loosdrechtse Plassen via de Karnemelksloot met Naarden of via het verlengde van de 's Gravelandse Vaart en Fort Uitermeer met de Vecht. Vanuit recreatie zeer gewenst en men werkt aan de uitwerking van het plan. Het gaat om investeringen in het sloepennetwerk van de toekomst en speelt in op de vraag van volgende generatie(s) en nieuwe inwoners die graag een dag- of weekendtocht willen varen. Een overnachting in een B&B, hotelletje, Airbnb, trekkershut of havenlodge hoort daarbij tot de mogelijkheden.

³² [Muiden Watersportstad, Waterrecreatie Advies, september 2008](#), Economische visie Muiden 2013 – 2023 en [Havenvisie Muiden 2015 – 2025](#)

³³ [Persbericht gemeente Gooise Meren, 2 april 2019](#)

³⁴ [Informatiebrief Naarden buiten de Vesting, september 2019](#)

³⁵ [Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen](#)

Winkelen, een terrasje bezoeken of uit eten gaan levert een economische impuls en een bijdrage aan de leefbaarheid en het in stand houden van het winkelbestand.

Almere en Amsterdam hadden ook belangstelling voor een verbinding via de Naardertrekvaart met het Gooimeer. Ze investeren zelf ook in voorzieningen om anderen wat te kunnen bieden.

Navolgend een beeld van het routenetwerk in en rond de Gooise Meren op basis van visies en plannen in de Oostelijke Vechtplassen, Almere, Amsterdam en de Gooise Meren (tot de geplande verbinding tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer bij Naarden verviel).

Basis: ANWB Waterkaart Vechtplassen 2015 - 2016, bewerkt door Waterrecreatie Advies

4.2. De Leefstijlvinder

Zijn die mensen in Almere en Amsterdam nou zo veel anders? In o.a. de recreatiesector wordt veel gediscussieerd over doelgroepen, over mensen waarop een bedrijf of verenging zich wil of zou moeten richten. Eigenaren en huurders van een boot hebben over het algemeen aardig wat te besteden, vooral als ze blijven overnachten. In 2013 gaven passanten in het IJsselmeergebied gemiddeld € 115 per boot per dag uit, opvarenden van charterschepen € 30 per persoon per dag, de

besteding per schip per nacht bedraagt gemiddeld € 812³⁶. De omzet van de watersportindustrie in het IJsselmeergebied is ca. € 700 miljoen per jaar. Weinig sectoren evenaren dat. En een passant komt niet met een auto, dus het levert geen parkeerproblemen op. Inderdaad de brug staat af en toe wel open.

De leefstijlvinder doet op gemeentelijk niveau onderzoek naar eigenschappen en soorten inwoners. Voor deze notitie hebben wij een aantal gebieden met elkaar vergeleken. Hoe anders zijn uw burens?

Bron: www.leefstijlvinder.nl	Gooise Meren	Gooi en Vecht (*)	Almere	Amsterdam (**)
Huishoudens	26.613	131.274	81.635	473.263
Avontuurzoekers	14,8	11,3	11,6	29,6
Harmoniezoekers	6,5	8,7	13	5,8
Inzichtzoekers	12,5	13,1	9,6	7,1
Plezierzoekers	16,5	18,3	20,6	25,1
Rustzoekers	12,3	15,1	15,9	10,5
Stijlzoekers	30,8	24,3	19,1	16,6
Verbinding zoekers	6,7	9,3	10,2	5,3
Totaal [%]	100	100	100	100

(*) Gooi en Vecht zijn de gemeenten Stichtse Vecht, Wijdmeren, Hilversum, Gooise Meren, Huizen en Blaricum.

(**) Amsterdam zijn de gemeenten Amsterdam en Diemen

Amsterdammers zoeken avontuur, maken plezier en zijn geen rustzoekers. Inwoners van de Gooise Meren zijn ook best avontuurzoekers, geen rustzoekers en hebben stijl. Plezierzoekers zitten in Amsterdam. Wat dat betreft lijken Almere en de Gooise Meren meer op elkaar. Qua harmonie en verbinding kan er in de Gooise Meren nog wel een schepje bovenop. Is dit individualisme of de Muider Maat?

4.3. Conclusie

Het vervallen van de buitendijkse haven betekent dat het bestaande tekort aan ligplaatsen in Muiden niet opgelost is en men ook niet tegemoet kan komen aan de behoefte van nieuwe inwoners in de Krijgsman en de Bloemendalerpolder om een grotere boot dan een sloep in de buurt van hun woning neer te leggen. Het vervallen van de doorgang tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer bij Naarden blokkeert een verbinding van Naarden Vesting met het sloepennetwerk in Almere en de Loosdrechtse Plassen. De route van Muiden naar Naarden wordt minder interessant omdat Naarden net als op dit moment een eindbestemming is tenzij de boot lager is dan 1,10 m. In beide gevallen is de provincie mede debet aan het vervallen van deze plannen. Verder blijkt de verbinding via de 's Gravelandse Vaart met de Oostelijke Vechtplassen onder druk te staan evenals een verbinding tussen de Loosdrechtse Plassen en de Wijde Blik. In beide gevallen speelt NIMBY een rol, men heeft geen

³⁶ [Kerncijfers 2014, BBZ 2014](#)

behoefte aan recreanten van buiten het eigen gebied. Dat men daarmee ook de eigen recreatiemogelijkheden schaadt, wordt vaak niet gezien of op de koop toegenomen. Het is dringend noodzakelijk dat er in het visietraject over deze problematiek gesproken wordt, anders isoleert de gemeente zich van haar omgeving en verandert de Gooise kust in een reservaat. Dat geldt ook voor de waterplantenproblematiek, hoewel dat een probleem is van een andere orde. Daar is het Rijk met eenzijdige maatregelen bezig.

5. Aanbevelingen voor het visietraject

Dit rapport is een bouwsteen voor het visietraject van de kustvisie 'Aan de Gooise Kust'. Het plaatst de Gooise Meren in een breder perspectief. Volgens de Inventarisatiefase van de kustvisie wil men de bestaande watersportmogelijkheden graag versterken. Uit deze notitie blijkt dat de mogelijkheden in de kustzone zich grotendeels beperken tot de kernen Naarden, Muiderberg en Muiden omdat grote delen van de kust afgesloten Natuurwetgebieden zijn. Mogelijk dat daar wandel- en fietspaden gerealiseerd kunnen worden, maar het water is niet bruikbaar, hoogstens beleefbaar. Ruimte is er theoretisch tussen Naarden en Muiderberg en ten westen van Muiden tot de Baai van Ballast / PEN-eiland. Verder zijn er mogelijkheden in het achterland omdat daar een netwerk aan routes en potentiële sloepenroutes ligt.

In het afgelopen jaar zijn een aantal projecten vastgelopen. Dat geldt voor de buitendijkse haven in Muiden en voor de verbinding tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer. Het risico is dat Muiden zichzelf hierdoor op slot zet en dat Naarden zich isoleert van de omgeving. De gemeente Gooise Meren heeft belangrijke parels in haar kustzone en speelt door haar positie in het Gooimeer en het IJmeer met 16 km kust tussen Amsterdam (Diemen) en Huizen een belangrijke rol of zou die rol moeten spelen. Samenwerking met Huizen en Blaricum hoort daar uiteraard bij. Navolgend 5 aanbevelingen hoe die rol in het kader van de op te stellen Kustvisie kan worden opgepakt:

1. Aanbeveling zonering recreatie en natuur, waterplanten en recreatieruimte in de MRA

Voor meer informatie en achtergronden zie hoofdstuk 3.

Het Gooimeer en het IJmeer vormen het waterfront van de gemeenten Gooise Meren, Blaricum, Huizen, Almere, Diemen, Amsterdam en Waterland. In de komende 40 jaar worden rond het IJmeer en het Gooimeer ca. 80.000 nieuwe woningen gebouwd. Almere groeit in die periode van ca. 200.000 inwoners naar 300.000 inwoners. Het IJmeer moet het waterpark van de Noordvleugel worden (ambitie 2030). Door te investeren in een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem (TBES) in het Natura 2000 gebied Markermeer – IJmeer ontstaat ontwikkelingsruimte voor toekomstige ontwikkelingen zoals genoemde woningbouw, uitbreiding van (water)recreatie en infrastructuur. De investeringen in natuur, zoals de Marker Wadden en projecten uit de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW, € 248 miljoen) zorgen voor herstel en versterking van de natuurkwaliteit en van de waterkwaliteit. Bijwerking is de ontwikkeling van waterplanten waardoor het toekomstig Waterpark van de Noordvleugel onbevaarbaar en de oevers recreatief onbruikbaar worden. Dat geldt voor het waterfront van alle omliggende gemeenten. Het maaien van waterplanten binnen de randvoorwaarden van Rijkswaterstaat is symptoombestrijding en strijdig met de uitgangspunten van het TBES en de in RRAAM gemaakte afspraken over de woningbouwopgave in de MRA. Er zijn duidelijke en vooral betere afspraken nodig met het Rijk, provincies en gemeenten over zonering van natuur en recreatie in het IJmeer en het Gooimeer inclusief budget om het recreatief gebruik van de huidige en nieuwe bewoners in de toekomst veilig te stellen. Voor het visietraject is discussie over dit onderwerp voorwaardelijk, omdat het water voor de Gooise Kust anders onbruikbaar wordt of blijft. Een duidelijke kaart over de inrichting en zonering van het water en de oever incl. gebruiksmogelijkheden zou onderdeel uit moeten maken van de Kustvisie.

2. Aanbeveling toekomst ligplaatsen en ruimte voor passanten in Muiden

Voor meer informatie en achtergronden zie hoofdstuk 3.1. en hoofdstuk 4.

Het vervallen van de buitendijkse haven heeft gevolgen voor de toekomst van Muiden. Een aantal langlopende problemen blijft onopgelost zoals het verplaatsen van grotere boten naar de buitenhaven zodat in de stad mogelijkheden ontstaan om ruimte voor passanten te creëren. Nieuwe inwoners van Muiden (de Krijgsman) en Weesp (Bloemendalerpolder) komen

op een lange wachtlijst en het is de vraag of ze naar Naarden (beperking doorvaarthoogte) of Almere kunnen of willen. Een nieuw haventje achter de sluis bij Fort H met ca. 100 lig- en/of passantenplaatsen lost mogelijk een deel van het probleem op, met name voor kleinere boten. Het is zinvol dat in het visietraject alle betrokkenen: havens, middenstand en de Stadsraad Muiden met elkaar in gesprek gaan om te bekijken hoe aan de speerpunten van de bewoners van Muiden zoals vermeld in het Stadskompas Muiden van 11 juni 2018 een vervolg kan worden gegeven.

3. Aanbeveling t.a.v. positionering en promotie

Voor meer informatie en achtergronden zie hoofdstuk 2 en hoofdstuk 4.2 en 4.3.

De gemeente Gooise Meren heeft de grootste kustlijn in dit gebied inclusief attracties zoals Naarden, Muiden en Pampus. Daarom zal het gebied ook in de toekomst mensen blijven trekken. Vervoer over water biedt naast openbaar vervoer, wandelen en fietsen kansen, maar dan moet de infrastructuur daar wel op toegesneden zijn. In Muiden is dat niet zo door o.a. het wegvallen van de buitendijkse haven. Dat heeft gevolgen voor de eigen inwoners en voor de nieuwe bewoners van de Krijgsman en de Bloemendalerpolder. Het heeft ook gevolgen voor de positionering en promotie van de stad. Het organiseren van meer of het behouden van bestaande evenementen op of aan het water biedt kansen, maar dat moet je wel willen. In het aanstaande visietraject is een principiële discussie over de positionering en promotie van de toeristische- en watersportmogelijkheden in de Gooise Meren noodzakelijk. En betrek vooral ook jongeren want dat zijn de toekomstige bewoners.

4. Aanbeveling Overtoom voor sloepen i.p.v. een sluis als (tussen)oplossing in Naarden

Voor meer informatie en achtergronden zie hoofdstuk 2.2, 3.1, 3.2 en hoofdstuk 4.

Behalve de ruim 5.800 boten in 37 jachthavens rond het IJmeer en het Gooimeer (incl. een aantal havens in Amsterdam die qua boten gericht zijn op het IJmeer) neemt het aantal boten bij woningen toe. Voorbeelden zijn het Naarderbos en het Naardereiland, de Blaricummeent, maar ook IJburg en Almere. De transformatie van grote boten en zeiljachten naar sloepen en kleine boten waarmee dagtochten worden gevaren is vooral in deze gebieden / woonwijken zichtbaar. Dezelfde ontwikkelingen vinden ook “binnendijks” plaats: in de Oostelijke Vechtplassen, Hilversum, Bussum, Naarden-Vesting, de Naardertrekvaart, binnenkort in de Krijgsman en daarna in de Bloemendalerpolder. Het niet doorgaan van een verbinding tussen de Naardertrekvaart en het Gooimeer treft een deel van al deze boten, nu al en niet pas in de toekomst. Als een sluis voor motorboten BRTN categorie DM financieel niet haalbaar is of ongewenst, dan is een Zelfbedieningsovertoom voor sloepen BRTN categorie E en/of F mogelijk een oplossing die in overleg met de provincie nader onderzocht kan worden.

5. Aanbeveling overleg tussen- en met recreatie- en natuurorganisaties over de toekomst

Voor meer informatie en achtergronden zie hoofdstuk 2, 3 en 4.

Natuurorganisaties pleiten in het Kustmanifest Gooise Meren voor meer bewustwording, verantwoordelijkheid en betrokkenheid van de gemeente en haar inwoners bij het in stand houden van de natuur. Bezoekers komen volgens het Manifest vanzelf, omdat het in de Gooise Meren mooi, rustig en uniek is. Over veel onderwerpen zijn natuur- en recreatieorganisaties het eens, ook wat dit betreft. Veel recreanten zijn lid van natuurorganisaties, juist om die natuur te beschermen. Deze notitie levert een bijdrage aan de achtergrond van ontwikkelingen die beide sectoren schetsen. Het zou verstandig zijn dat recreatie- en natuurorganisaties in het visietraject met elkaar in gesprek gaan en samen tot gedragen oplossingen proberen te komen.